

www.musavat.com

ÜSƏVAT

Xəbər

Yanacaq
ucuzlaşacaq?

yazısı səh.11-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 23 may 2025-ci il Cümə № 89 (8699) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

**Qərar verildi - Naxçıvanda
ikili idarəetməyə son**

Xüsusi nümayəndəlik
muxtar respublikanın
konstitusiyasına
daxil edilir

yazısı səh.4-də

**Rusiyadan "Azərbaycan Ukraynaya
yardım edir" isterikası**

yazısı səh.10-də

**Rubionun Azərbaycan mesajı -
ABŞ Xəzərə qaydır**

yazısı səh.8-də

**Paşinyan qərbi
azərbaycanlılarla
nə vaxt görüşəcək?**

yazısı səh.5-də

**İsrail səfirliklərinin
mühafizəsi gücləndirildi**

yazısı səh.6-də

**İrəvan Qazılar Şurasına
sədr təyin edildi**

yazısı səh.5-də

**Oğurluğa görə cəza sərtləşir -
bu, nəyi dəyişəcək...**

yazısı səh.13-də

**"BYD" və "Changan"larla
bağlı şok iddialar**

yazısı səh.15-də

**Əhalinin banklara
borcu daha da artıb**

yazısı səh.11-də

**Qurban bayramı ilə
bağlı fətva verildi**

yazısı səh.2-də

**Deputatın "ailə
kanalı yaradılsın"
təklifi bəyənilmədi**

yazısı səh.13-də

"TÜRK NATO" SUNUN YARANMASINI KİMLƏR ƏNGƏLLƏYİR?

Türk Dövlətləri Təşkilatının hərbi-siyasi bloka çevrilməsi
perspektivi var; "Turan ordusu"na KTMT və NATO
necə reaksiya verəcək - polkovnikdən şərh

yazısı səh.7-də

İran Bakıdan sərhədi açmasını istəyir

Tehran Pezeşkianın Azərbaycan səfərində belə
bir qərar qəbul edildiyini açıqladı

yazısı səh.6-də

**Ziya
Məmmədovun
adı hallan
cəinayət işi
bağlandı**

yazısı səh.3-də

**Seyx
məscidlərə
nəzarəti itirdi -
Türkiyə
modelinə keçid**

yazısı səh.4-də

**Lavrova
İrəvanda
"qamçı və
kojik"**

yazısı səh.9-də

İlham Əliyev bu tarixdə Türkiyəyə gedir

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Türkiyəyə səfər edəcək. “Teleqraf” xəbər verir ki, bunu Türkiyənin şüərsalma və iqlim dəyişikliyi naziri Murad Kurum deyib.

Onun sözlərinə görə, iyunun 17-də Qəhrəmanmaraş vilayətində Azərbaycan hökumətinin dəstəyi ilə tikilən “Azərbaycan məhəlləsi” istifadəyə veriləcək.

“İyunun 17-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin iştirakı ilə 250 mininci mənzil sahiblərinə təqdim olunacaq”, - nazir vurğulayıb.

Qurban bayramı ilə bağlı fətva verildi

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin Qazılar Şurası Qurban bayramı ilə bağlı fətva verib. Fətva Qazılar Şurasının toplantısında qəbul olunub. Fətvada bildirilib ki, Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasının məktubuna əsasən, Azərbaycan üfugündə Hilalın görünməsinə uyğun olaraq Qurban bayramı Zül-hicce ayının 10-na - Miladi təqvimlə iyunun 6-na təsadüf edəcək.

Şəriətə uyğun olaraq Qurban kəsimi iyunun 6-dan başlayaraq 3 gün davam edə bilər. İyunun 6-da məscidlərdə Bayram namazları qılınacaq. Qeyd edək ki, Azərbaycanda 6-7 iyun Qurban Bayramı günləri qeyri-ış günü elan edilib.

Maliyyə Nazirliyində şöbələr ləğv edildi

Maliyyə naziri Sahil Babayev qurumda islahatlara start verib.

“Bizim.media” xəbər verir ki, Maliyyə Nazirliyinin rayonlardakı şöbələri ləğv edilib və regional idarələr yaradılıb.

Nazirliyin Şimal bölgəsində - Qusar şəhərində Quba-Xaçmaz Regional Maliyyə idarəsi yaradılıb.

Quba, Şabran, Siyəzən, Xaçmaz və Qusar maliyyə şöbələri ləğv edilərək Qusarda yerləşən regional idarədə birləşib. Hazırda Quba-Xaçmaz Regional Maliyyə İdarəsində təşkilatı işlər görülür.

Kamran Əmirov Quba-Xaçmaz Regional Maliyyə İdarəsinin reisi əvəzi təyin edilib, onun öz vəzifəsi isə qurumun reisi müavini postudur.

“ADY” QSC-də yeni sədr müavini

“Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-də (ADY) yeni təyinat həyata keçirilib.

ADY-dən verilən məlumata görə, Azərbaycan Prezidentinin 22 may 2025-ci il tarixli sərəncamına əsasən, Nicat Tofiq oğlu Quliyev “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC sədrinin müavini vəzifəsinə təyin edilib.

Nicat Quliyev 1985-ci ildə anadan olub. 2005-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinin bakalavriat və 2007-ci ildə magistratura pillələrini fərqlənmə ilə bitirib.

2009-cu ildən 2015-ci ilə qədər Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) və “Azəryolservis” ASC-də müxtəlif vəzifələrdə çalışıb.

2015-ci ildə “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-də fəaliyyətə başlayıb, 2016-2025-ci illərdə Hüquq departamentinin müdiri və ADY sədrinin müşaviri vəzifələrini icra edib.

ADY-də çalışdığı müddətdə bir sıra layihələrə rəhbərlik edib. 2020-ci ildə ADY-nin “140 illik yubiley medalı” ilə təltif olunub.

Xocalı və Ballicaya növbəti köç

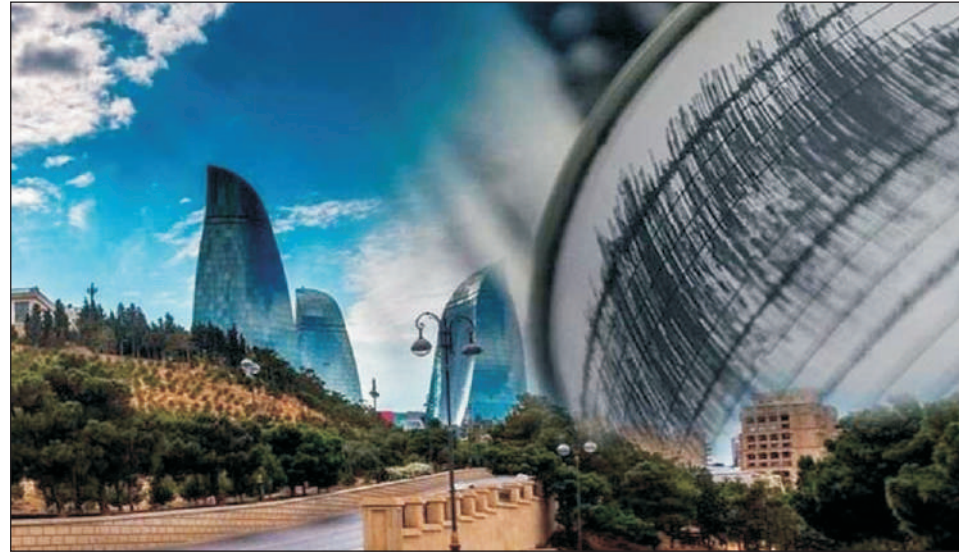

Mayın 22-də Xocalı rayonunun Ballica kəndi və Xocalı şəhərinə növbəti köç olub. Ümumilikdə 9 ailə (34 nəfər) doğma torpaqlara qayıdıb.

Ballica kəndinə köçürülən 8 ailə (29 nəfər) ölkənin müxtəlif

şəhər və rayonlarında müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdir. Xocalı şəhərinə isə 1 ailə (5 nəfər) Abşeron rayonundan yola salınıb. Bununla da ümumilikdə Ballica kəndinə 180 ailə (840 nəfər), Xocalı şəhərinə isə 86 ailə (346 nəfər) köçürülüb.

Azərbaycanda güclü zəlzələ gözlənilir?

Həm Türkiyə, həm də Azərbaycan seysmik aktiv bölgələrdə yerləşsələr də oradakı zəlzələlərin bizim ərazilərimizə hər hansı təsiri yoxdur.

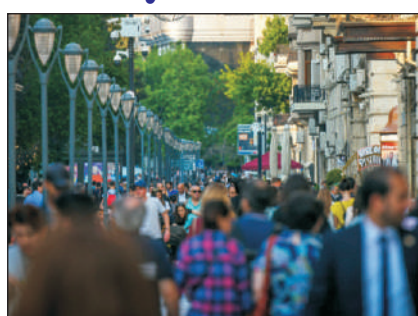
Bu sözləri “Trend”ə Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin Elektron Xidmətlər şöbəsinin müdiri Vüsalə Rafiqzadə deyib. O bildirib ki, qardaş Türkiyənin

seysmotehtonik quruluşu Azərbaycanla eyni deyil.

“Həm Türkiyə, həm də Azərbaycan seysmik aktiv bölgələrdə yerləşsələr də oradakı zəlzələlərin bizim ərazilərimizə hər hansı təsiri yoxdur. Zəlzələnin dəqiq proqnozu olmadığına görə heç kim zəlzələ olacaq, yaxud olmayacaq kimi proqnoz

verə bilməz. Xırda hiss olunmayan zəlzələlər hər gün qeydə alınır və belə zəlzələlərin heç bir təsiri yoxdur. Maqnitudası 3 və 3-dən yuxarı zəlzələlər haqqında məlumatlar isə mərkəzin rəsmi saytında və sosial şəbəkələrdəki rəsmi səhifələrindən ictimaiyyətə açıqlanır”, - deyə o əlavə edib.

Müstəqillik illərində Azərbaycan əhalisi necə artıb?

2025-ci ilin ilk rübünə olan rəsmi statistika Azərbaycan əhalisinin hər 1000 nəfərə təbii artımını 3,2 nəfər göstərib. Dövlət müstəqilliyinin bərpa edildiyi 1991-ci ildə 1000 nəfərə 20,4 nəfər təbii artım düşüb. 1995-ci il

də 1000 nəfərə 12,2 nəfər, 2000-ci ildə 8,8 nəfər, 2005-ci ildə 10,7 nəfər, 2010-cu ildə 12,5 nəfər, 2015-ci ildə 11,7 nəfər, 2020-ci ildə 5,1 nəfər təbii artım qeydə alınıb.

Təbii artım doğum-ölüm nisbətinə əsaslanır.

1991-ci ildə 1000 nəfərə 26,6 doğum, 1995-ci ildə 18,9 doğum, 2000-ci ildə 14,7 doğum, 2005-ci ildə 16,9 doğum, 2010-cu ildə 18,5 doğum, 2015-ci ildə 17,4 doğum, 2020-ci ildə 12,7 doğum rəsmiləşib.

Dövlət Statistika Komitəsinin 2025-ci ilin ilk rübü üzrə hesabata 1000 nəfərə 8,8 doğum düşdüyü bəyan olunub.

1991 və 2005-ci illərdə 1000 nəfərə 6,2 ölüm, 1995-ci ildə 6,7 ölüm, 2000-ci ildə 5,9 ölüm, 2010-cu ildə 6 ölüm, 2015-ci ildə 5,7 ölüm, 2020-ci ildə 7,6 ölüm, 2025-ci ilin ilk rübündə 5,6 ölüm səndləşib.

Azərbaycan-İran birgə təlimi başa çatıb

Azərbaycan və İran hərbi qulluqçularının iştirakı ilə keçirilən “Araz-2025” birgə təlimi uğurla yekunlaşıb.

Bu barədə Azərbaycan Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb.

Məlumatla görə, təlim çərçivəsində qarşıya qoyulmuş tapşırıqlar hər iki ölkənin hərbi qulluqçuları tərəfindən dəqiqliklə yerinə yetirilib.

Plana uyğun olaraq, mərhələlər üzrə qarşılıqlı əlaqədə icra olunan fəaliyyətlər zamanı iştirakçılar yüksək döyüş hazırlığı nümayiş etdiriblər. Təlim rəhbərləri şəxsi heyətin peşəkarlığını və hazırlıq səviyyəsini yüksək qiymətləndiriblər.

Sonda qarşılıqlı hədiyyələr təqdim olunub və təlimdə fərqlənən hərbi qulluqçular mükafatlandırılıb.

Ərdoğan yenidən prezidentliyə namizəd olacaq?

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan yeni konstitusiyanın hazırlanmasına çağırış edib.

Modern.az-ın məlumatına görə, o, Macarıstandan qayıdarkən jurnalistlərin suallarını cavablandırıb.

O, özünün yenidən prezidentliyə namizədliyi ilə bağlı yayılan ehtimallara da aydınlıq gətirib.

Ərdoğan bildirib ki, Türkiyənin artıq hərbi çevriliş dövründə hazırlanmış mövcud konstitusiyaya ilə gələcəyə doğru inamla irəliləməsi mümkün deyil. Onun sözlərinə görə, yeni çağın tələblərinə uyğun, sivil, demokratik və azadlıqları əsas götürən konstitusiyaya ehtiyac var.

“Artıq çevrilişçilərin yazdığı konstitusiyaya ilə Türkiyə gələcəyə gedə bilməz. Biz AK Partiya olaraq bunun üzərində işləyirik və bəzi dostlarımız bu istiqamətdə tapşırıqlar da verdik”, - deyə o qeyd edib.

Ərdoğan müxalifətdəki Cümhuriyyət Xalq Partiyasına da çağırış edərək, birgə sivil konstitusiyaya hazırlanması üçün komissiyalar yaradılmasını təklif edib.

Konstitusiyaya ilə bağlı açıqlamalarının ardınca Ərdoğan prezidentliyə yenidən namizəd olub-olmaması məsələsinə də toxunub:

“Mənim təkrar seçilmə və ya yenidən namizəd olma kimi bir dərdim yoxdur. Atacağımız addımlarla ölkəmizin nüfuzunu necə yüksəldə bilirik - dərdimiz budur”.

Möminə xatun türbəsi bərpa olunacaq

Naxçıvanda Möminə xatun türbəsi bərpa olunacaq.

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Naxçıvan şəhərində yerləşən Möminə xatun türbəsi dünya əhəmiyyətli tarix-memarlıq abidəsinin bərpası və konservasiyası ilə bağlı tədbirlər haqqında sərəncam imzalayıb.

Sərəncamla abidədə bərpa və konservasiya işlərinin aparılması üçün Prezidentin əhtiyat fondundan Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabinetinə ilkin olaraq 1 milyon manat vəsait ayrılıb.

ABŞ Ədliyyə Nazirliyi Kanadanın "Bombardier" şirkəti ilə bağlı aparılan korrupsiya istintaqını dayandırılıb. Sözügedən araşdırma çərçivəsində Azərbaycanın keçmiş nəqliyyat naziri Ziya Məmmədov və onun müavini, "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC-nin sabiq rəhbəri Arif Əsgərovun adları hallanırdı.

Haqqin.az xəbər verir ki, "Bombardier" şirkəti 1 aprel tarixində ABŞ Ədliyyə Nazirliyindən rəsmi məktub alaraq, istintaqın bağlandığını təsdiqləyib. Kanada şirkətinin maliyyə hesabatında qeyd olunur ki, "İndoneziya və Azərbaycan dəmir yolları ilə bağlı

Ziya Məmmədovun adı hallanan cinayət işi bağlandı

Korrupsiya sxemi sayəsində Azərbaycanın sabiq "nəqliyyat bosları" 100 milyon dollara yaxın "otkat" əldə ediblər - ABŞ Ədliyyə Nazirliyi "Bombardier" şirkəti ilə bağlı aparılan istintaqı niyə dayandırılıb?

müqavilələrlə əlaqəli iki istintaq toplanmış məlumatlar əsasında yekunlaşdırılıb".

ABŞ Ədliyyə Nazirliyi məsələ ilə bağlı əlavə şərh verməkdən imtina edib. "Bombardier" şirkəti də açıqlama yaymaqdan çəkinib.

Yada salmaq ki, 2013-cü ildə Bakını Gürcüstan sərhədi ilə birləşdirən demiryolunun bir hissəsini siqnal avadanlığı ilə təchiz etmək üçün keçirilən tenderdə "Bombardier"-in başçılıq etdiyi konsorsium qalib gəlmişdi. Baxmayaraq ki, digər iştirakçılar tenderdə daha az qiymətə öz xidmətlərini təklif etmişdilər. Müqavilə imzalanarkən Azərbaycanda nəqliyyat naziri Ziya Məmmədov idi, ADDY-yə isə Arif Əsgərov rəhbərlik edirdi. Sabiq nazirin adı İsveçdə araşdırılan cinayət işindəki sənədlərdə də yer alırdı.

Şirkət meneceri Tomas Bimerə 2013-cü ildə Azərbaycanın Nəqliyyat Nazirliyi ilə bağlanmış müqavilə üzrə azərbaycanlı memurları "otkat" verdiyi barədə rəsmi ittiham irəli sürülüb. Tomas Bimer xüsusilə ağırlaşdırılmış hallarda rüşvətlə ələ almada ittiham olunub. Prokurorlar bildirirlər ki, Azərbaycanda dəmir yollarına siqnalizasiya sistemlərinin quraşdırılmasını nəzərdə tutan 350 milyon dollarlıq müqavilədə "dəmir yollarının ən azından bir orta səviyyəli rəhbərinə" 100 milyon dollar rüşvət ödənilib.

"Tomas Bimer şirkətdə bu layihəyə cavabdeh olan şöbənin rəhbəri idi. Biz hesab edirik

ki, "Bombardier" şirkətinin Azərbaycandakı sifarişçilərlə sövdələşməyə girdiyi ona məlum olub", - prokuror Staffan Edlund o zaman jurnalistlərə bildirmişdi. O da bildirirdi ki, həmin 100 milyon dollar "otkat"ı alan Azərbaycan dəmir yolları memuru həm də yerli "Trans Siqnal Rabite" MMC (TSR) adlı şirkətinə təmsil edirdi. Həmin şirkət "Bombardier" şirkətinin İsveç nümayəndəliyi ilə birlikdə Nəqliyyat Nazirliyinin elan etdiyi tenderi udub. Stokholm dairə məhkəməsinə təqdim edilməsi cinayət işinin materiallarına əsasən, TSR və "Bombardier Sweden" tenderi ilə saxtalaşdırıblar ki, "Bombardier Sweden" onu uda bilsin. Prokuror qeyd edib ki, həm Tomas Bimer, həm "Bombardier" şirkəti, eləcə də Azərbaycan dəmir yollarının rəhbərliyi hər hansı qanun pozuntusunu inkar edirlər. Hərçənd İsveç müstəntiqləri sonuncuları, yəni Azərbaycan dəmir yollarının o zamankı rəhbərliyini dindirə bilmədi. Bundan əlavə, tamamilə mümkün idi ki, "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC-də həmin rüşvətin bir hissəsini alan başqa əməkdaşlar da olmuşdu.

"Bombardier Sweden" şirkətinin keçmiş baş direktoru da daha bir neçə şəxsə birlikdə əvvəllər bu korrupsiya sövdələşməsində şübhəli bilinib, amma onlara qarşı rəsmi ittiham irəli sürmək üçün yetərli sübutlar olmayıb. 2017-ci ildə Stokholm dairə məhkəməsi bu korrupsiya sövdələşməsi üzrə şübhəliyə birlənən - "Bombardier" şirkətinin

satışlar üzrə rusiyalı meneceri Yevgeni Pavlova bəraət verib. Sonra o, Rusiyaya qaçıb və iş 2020-ci ilin fevralında apelyasiya məhkəməsinə verilib. İsveç qayıtmaqdan imtina edib.

Məhz Azərbaycan memurları ilə rüşvət qalmaqalına görə Dünya Bankı 2018-ci ildə "Bombardier" şirkətinin yer alacağı layihələri maliyyələşdirməkdən imtina etdiyini rəsmən bildirib. Nəqliyyat Nazirliyi ilə bağlanmış müqaviləyə əsasən "Bombardier" şirkəti Bakı-Böyük Kəsik dəmir yoluna siqnalizasiya sisteminin quraşdırılması üçün həyata keçirməli idi. Həmin korrupsiya sövdələşməsi əsasında 46 siqnal avadanlığı birbaşa Azərbaycana göndərilib, ancaq pullar Londonda qeydiyyatdan keçmiş, nə ofisi, nə ünvanı, nə telefon nömrəsi olmayan hansısa şirkətə köçürülüb. Belə ki, "Ebilock-950" siqnalizasiya avadanlığı əvvəlcə Londonda qeydiyyatdan keçmiş, "Multiserv Overseas" adlı offşor şirkətə satılıb, daha sonra həmin şirkət avadanlığı 5.5 dəfə baha Azərbaycana ötürüb.

Bu sxem sayəsində azərbaycanlı memurlar cəmi 100 milyon dollara yaxın "otkat" əldə ediblər. Azərbaycan hökuməti adından şirkətlə danışıqları apararaq əsas şəxs sabiq nəqliyyat naziri Ziya Məmmədov olub. İstintaqın versiyasına görə, Azərbaycan rəsmiləri müqavilələrin bağlanması müqabilində nəqliyyat şirkəti

nin İsveç şöbəsinə rüşvət alırdılar. Bu korrupsiya qalmaqalı müqavilənin bağlanmasından bir neçə il sonra İsveç KİV-lərinin də yer aldığı beynəlxalq araşdırmaçı jurnalistlər qrupu tərəfindən ortaya çıxarılmışdı. "Bombardier" şirkətinin Kanadada yerləşən baş ofisinin bu sövdələşmədə iştirakına dair hər hansı dəlil olmasa da 2017-ci ildə şirkətin baş icraçı direktoru Pyer Boduen istefa verməli olmuşdu. "Bombardier" şirkəti ilə Azərbaycan Nəqliyyat Nazirliyinin keçmiş rəhbərliyinin korrupsiya sxeminə adı keçən "Trans Siqnal Rabite" MMC şirkəti isə 2019-cu ilin avqustunda "kö-nüllü ləğvini" elan edib. Şirkətin "Bombardier" ilə 340 milyon dollarlıq müqavilədəki payı 40 milyon dollara yaxın olub.

Qeyd edək ki, bu iş üzrə Dünya Bankı tərəfindən başlanan araşdırma hələ də davam edir. Eyni zamanda Kanadanın hüquq-mühafizə orqanları "Bombardier"-in İndoneziya ilə imzaladığı təyyarə satış müqaviləsi üzrə yoxlamaları davam etdirir.

Maraqlıdır ki, 2021-ci ildə ABŞ Prezidenti Donald Tramp tərəfindən ölkənin əsas antikorrupsiya qanunu - Xaricdə Korrupsiya ilə Mübarizə Aktının (FCPA) tətbiqinin dayandırılması barədə sərəncam imzalanmışdı. Hazırkı qərarın həmin sərəncamla əlaqəli olub-olmadığı isə rəsmi şəkildə təsdiqlənməyib.

✎ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Məsəvi"

Rusiyanın axtardığı hakim Bakını tərk etdi

Dələduzluqda və saxtakarlıqda ittiham edilərək Rusiyada qiyabi həbs edilən keçmiş hakim Yelena Xaxaleva Azərbaycana tərk edib. Bu barədə onun vəkili Şəhla Hümətovə məlumat yayıb. Yanvarın sonunda Rusiya tərəfinin tələbi ilə Xaxaleva Bakı hava limanında saxlanılıb, lakin sonradan Azərbaycan məhkəməsi onu Rusiyaya ekstradisiya etməkdən imtina edib.

Hümətovə bildirib ki, müvəkkilinin Azərbaycandakı işi yekunlaşıb. "Rusiya tərəfinin tələbi ilə onun ekstradisiyasından imtina barədə məhkəmə qərarından sonra o, Azərbaycanı tərk edərək üçüncü ölkəyə gedib", - deyərək vəkili bildirib. Ş.Hümətovə qeyd edib ki, Xaxalevanın ekstradisiyasından imtina qərarı onun azad hesab edilməsinə əsas səbəbdir. Vəkil keçmiş hakimin hazırda harada olduğunu bilmir.

İki milyonluq yeyintiye görə həbs

"Şəmkir Un-Yem" MMC-nin direktoru Aslan Əliyev həbs edilib. "Qafqazinfo"-nun əldə etdiyi məlumata görə, direktor Baş Prokurorluğun İstintaq İdarəsi tərəfindən cinayət məsuliyyətinə cəlb olunub.

A.Əliyev xüsusilə külli miqdar təşkil edən 2 milyon manatdan çox vəsaitin mənimsənilməsində, torpaq sahələri üzərində mülkiyyət hüququnun pozulmasında, xüsusilə külli miqdarda vergiləri ödəməkdən yayınmaqda və vəzifə saxtakarlığında ittiham olunur. Cinayət işinin ağırlığı nəzərə alınaraq onun barəsində məhkəmənin qərarı ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

İttihamlar sübuta yetiriləcəyi təqdirdə, eks-dəyirman direktoru 14 ilədək azadlıqdan məhrum edilə bilər.

Qeyd edək ki, "Şəmkir Un-Yem" 2018-ci ildə fəaliyyətə başlayıb. İnvestisiya dəyəri 6 milyon manat olan müəssisədə istehsal olunan məhsullar əsasən Şəmkir, Gəncə, Gədəbəy, Tovuz və Qazax rayonlarında satışa çıxarılır.

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMİ) Əsasnaməsində dəyişiklik edilib. Bununla bağlı QMİ sədri, şeyxülislam Allahşükür Paşazadə Qazılar Şurasının mayın 22-də keçirilən iclasında özü bildirib. Şeyx qeyd edib ki, dəyişiklik dini ibadət yerlərinə din xadimlərinin təyin olunması səlahiyyətinin Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinə verilməsi ilə əlaqədardır. İndiyə kimi bu səlahiyyət QMİ-də idi. Bu məsələ “Dini etiqad azadlığı haqqında” Qanuna dəyişiklikdə öz əksini tapıb. Qərar 2022-ci ildə hazırlanıb.

Hazırda Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Ramin Məmmədovdur. Bundan sonra məscidlərə din xadimlərinin təyinatını A.Paşazadə yox, R.Məmmədov təsdiqləyəcək. Bu dəyişiklik isə Şeyxin səlahiyyətlərinin azaldılması sayılır.

QMİ-nin səlahiyyətlərinin azaldılmasına gəlincə, əslində bu proses illər öncə başlamışdı. 2001-ci ildə yaradılan Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi (DQDK) yavaş-yavaş bu sahəyə nəzarəti artırmağa başladı. Əvvəlcə təbliğat və maarifləndirmə işləri ilə məşğul olan komitə bir müddət sonra dövlətin strateji maraqları çərçivəsində olan dini təhsil məsələsini QMİ-nin əlindən aldı.

Belə ki, 2018-ci ilə qədər QMİ-nin tabeliyində olan Bakı İslam Universiteti ləğv olundu və əvəzində DQDK-nın nəzarət etdiyi İlahiyyat İnstitutu yaradıldı. İndi isə artıq qanuna edilən müvafiq dəyişiklikdən sonra Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi sadəcə dini fətva və əlamətdar təqvimləri elan edən ictimai təşkilat kimi fəaliyyət göstərəcək.

Yeri gəlmişkən, din xadimlərindən 5 imam, 14 imam müavini və 4 qadın dini ayinlərin icraçısı vəzifəsinə təyinat

alınblar. Bu barədə mayın 21-də komitə məlumat yayıb. Bildirilib ki, komitə sədri Ramin Məmmədov İslam dininə aid ibadət yerlərində vakant vəzifələrin tutulması üçün keçirilmiş müsahibələrdə uğur qazanaraq təyinat almış din xadimləri ilə görüşüb.

Qanuna əsasən, din xadimi olmaq üçün ali və ya orta ixtisas dini təhsili şərtidir. Ali dini məktəb və ya mədrəsə-kollec bitirməmiş bir adamın məscidə din xadimi təyin edilməsi mümkün deyil. Prezidentin fərmanı ilə Dövlət Komitəsinin tabeliyində yaradılmış Mənəvi Dəyərlərin Təbliği Fondu rəsmi təyinatlı din xadimlərinə aylıq maddi dəstək verir.

Dini mövzular üzrə araşdırmaçı-yazar Kənan Rövşənoğlunun sözlərinə görə, əslində gecikmiş bəyanatdır: “Çünki 2022-ci ildən qanunvericilik dəyişdirilib və məscidlərə din xadimi təyinatı Dövlət Komitəsi tərəfindən, müvafiq komissiyada imtahanndan keçmiş şəxslər təyin olunur. Yeri gəlmişkən, DQDK-nın ruhani imtahanı komissiyasında QMİ-nin də təmsilçisi iştirak edir, amma qanunla təyinat səlahiyyəti artıq komitədədir. Daha əvvəl bölgü belə idi ki, məscidin ic-

Şeyx məscidlərə nəzarəti itirdi - Türkiyə modelinə keçid

QMİ əsasnaməni təsdiqləməklə fətva verən təşkilata çevrildi; axund təyinatının komitəyə verilməsi hansı dəyişikliyə səbəb olacaq - rəy

"yeraltı" camaatlaşmaya gətirdi. Bu mənada mənfi tərəfi ən azı indi bilinməsə də, yaxın illərdə özünü göstərəcək. Hökumət məscidlərə tam nəzarət etmək üçün tamamilən özünü küləşdirir, bu da əhali, sadə dindarlarla məscidlər arasında məsafəyə səbəb olur. Dediym kimi, bunun nəticəsi indi olmasa da yaxın illərdə daha qabarıq üzə çıxacaq".

Onun fikrincə, QMİ rəsmi olmasa da, qeyri-rəsmi dövlətin nəzarətində bir qurum idi: “Çar Rusiyası tərəfindən yaradılmış inzibati dini mərkəzdir. Bununla belə, müəyyən mənada tam olaraq dövlət qurumu olmadığı üçün məscidlərin onun nəzarətində qalması daha effektiv idi. Lakin QMİ ötən dövrdə üzərinə düşən işi tam olaraq yerinə yetirə bilmədi, nəticədə hökumət də bunu əsas alaraq səlahiyyətləri öz əlinə cəmlədi”.

□ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

ması komitə tərəfindən qeydiyyata alınır, məscid özü isə tarixi abidədirsə, Mədəniyyət Nazirliyinin, deyilsə, bələdiyyə və ya dövlətin balansında olurdu”.

K.Rövşənoğlunun sözlərinə görə, ruhani isə QMİ tərəfindən müvafiq icra orqanları ilə razılaşdıraraq təyin olunurdu: “Ancaq artıq bu qanun dəyişib və ruhani təyinatı da komitəyə verilib. QMİ isə Qazılar Şurası və El-

mi - Dini Şura vasitəsilə dini bayram və əlamətdar hadisələrlə bağlı fətvələr verir, bölgə qazıları təyin edir. Ancaq məscidlər əsasən komitənin nəzarətindədir. Bu daha çox Türkiyə modeli idarəçilikdir. Artıq bizdə də tətbiq olunur”.

Təhlilçi bu modelə keçidin müsbət və mənfi tərəfləri olduğunu düşünür: “Müsbət tərəfi bəli, təyinatların bir mərkəzdən həyat keçirilməsi, ölkədə təhsil alması,

sənədi olan ruhanilərin təyin olunmasıdır. Yəni ən azı əvvəlki pərakəndəlik yoxdur. Mənfiyi isə odur ki, məscidlər artıq bir dövlət qurumuna çevrilir, din xadimlərinin bəzən nəinki həmin bölgə, ümumiyyətlə, icma ilə hər hansı bağı olmur. Bu da məscidlərin dövlət idarəsi kimi fəaliyyət göstərməsidir. Nəticə etibarilə Türkiyədə 50-60-cı illərdə sürətli camaatlaşmaya, yeni məsciddən kənarda

Qərar verildi - Naxçıvanda ikili idarəetməyə son

Xüsusi nümayəndəlik muxtar respublikanın konstitusiyasına daxil edilir

Naxçıvan Konstitusiyasına dəyişikliklər barədə qanun təsdiq olunmaq üçün Milli Məclisə təqdim ediləcək.

Naxçıvan Ali Məclisinin yeddinci çağırış yaz sessiyasının son iclasında “Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında dəyişikliklər edilməsi haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu (ikinci səsvermə) müzakirə olunub. Ali Məclisin yaz sessiyasının 20 fevral tarixdə keçirilən iclasında “Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında dəyişikliklər edilməsi haqqında” Qanunun geniş müzakirə edilərək birinci səsverməyə çıxarıldığını və qəbul edildiyini bildiren Ali Məclis sədrinin birinci müavini Bəxtiyar Məmmədov qeyd edib ki, Naxçıvan Konstitusiyasına əsasən, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasına dəyişikliklər 3 aydan sonra yenidən səsverməyə qoyulmalıdır. Birinci səsvermə fevral ayının 20-də keçirilmişdi. İkinci səsvermə birinci səsvermədən 3 ay sonra keçirilib.

“Konstitusiyaya dəyişikliklər haqqında” Qanun Ali

Məclisin sədri tərəfindən imzalandıqdan sonra təsdiq olunmaq üçün Milli Məclisə təqdim ediləcək.

Qeyd edək ki, muxtar respublikada həyata keçirilən struktur islahatları, səlahiyyətli nümayəndəlik institutunun yaradılması, yeni idarəçilik qaydalarının tətbiqi, dövlət orqanlarının yenidən formalaşdırılması və qanunvericilik sisteminin təkmilləşdirilməsi kimi tədbirlər Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasında da dəyişikliklərin edilməsini

zəruri edib. Hazırlanmış qanun layihəsi qeyd olunanları əhatə etməklə muxtar respublikada yeni idarəetmə modelinin tətbiqini nəzərdə tutur.

Qanunvericiliyə görə, muxtar respublikaya Ali Məclisin sədri rəhbərlik etməlidir, lakin səlahiyyətli nümayəndəlik institutunun da təsis edilməsindən sonra ortaya çıxan bir sıra suallar hələ də aktuallığını qoruyur. Yəni indi Ali Məclis sədrinin müavini nazir təyinatlarını həyata keçirirsə, səlahiyyətli nümayəndə o

halda ümumi koordinasiya cavabdehdir.

Qeyd edək ki, Vasif Talıbovun işdən çıxarılmasından sonra Prezident Naxçıvan Ali Məclisi sədrinin bir neçə səlahiyyətini ləğv edib.

Bu gün Naxçıvanda “iki hakimiyyətlik” var. Formal olaraq hakimiyyət muxtar respublikanın idarəetmə orqanlarındadır. Amma orada Bakıdan təyin olunan səlahiyyətli nümayəndə də var. Bu gün səlahiyyət bölgüsü haqda hər hansı bir izahat da yoxdur.

Qeyd edək ki, iki il əvvəl dekabrın 22-də Prezident İlham Əliyev Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəliyi haqqında fərman imzalayıb. Fuad Nəcəfli Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsi təyin edilib. Bəzi ekspertlərə görə, Ali Məclis strukturu saxlanıbsa, mümkündür ki, onun üzərindən idarəetmə davam edə bilər.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında ediləcək dəyişikliklər Naxçıvanda Ali Məclisin səlahiyyətinə hansı formada təsir edə bilər? Muxtar Respublikada Prezidentin xüsusi nümayəndəliyi də fəaliyyət göstərir. Yeni dəyişikliklər xüsusi nümayəndəliyin də ana qanunda təsbit olunmasını özündə ehtiva edəcəkmi və səlahiyyət bölgüsü bundan sonra tam aydınlaşacaq?

Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, “Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında dəyişikliklər edilməsi haqqında” Naxçı-

van Muxtar Respublikasının Qanunu təsdiqləndikdən və Milli Məclisə təqdim olunduqdan sonra hansı dəyişikliklərin, yeniliklərin olduğu barədə məlumat verə bilər: “Bu gün vəziyyət ondan ibarətdir ki, sözügedən sənəd Milli Məclisə daxil olmayıb, həmçinin mediada yayılmayıb, ictimailəşdirilməyib. Ona görə də qanunda hansı dəyişikliklərin nəzərdə tutulması barədə dəqiq fikir bildirmək yanlış olardı. Nəzəri cəhətdən belə düşünmək olar ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasının idarəetməsində son bir neçə ildə reallaşdırılan yeniliklər, islahatlar, dəyişikliklərin muxtar respublikanın konstitusiyasında əksini tapması zərurəti meydana gəlib. Ona görə də məhz qeyd olunan məsələlərə bağlı dəyişikliklər ediləcəyindən danışmaq olar. Ali Məclisin, hökumətin səlahiyyətləri bəllidir və hazırkı konstitusiyada əks olunur. Prezidentin xüsusi nümayəndəliyinin də hesab edirəm ki, əsas qanunda səlahiyyətlərinin nədən ibarət olduğu müvafiq şəkildə qeyd olunmalıdır. Dəyişikliklərdə Ali Məclisin səlahiyyətlərinin azaldılıb-azaldılmayacağı haqda da layihəni oxumadan dəqiq nə isə söyləmək düzgün olmaz”.

□ **Etibər SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”**

Prezident İlham Əliyev “Qərbi Azərbaycana qayıdış insan hüquqlarının aliliyinin mühüm şərti kimi” mövzusunda beynəlxalq konfransın iştirakçılarının müraciətində dünya birliyinin Qərbi Azərbaycan məsələsini artıq beynəlxalq gündəliyə daxil etdiyini vurğulayıb.

“Qərbi Azərbaycan İcmasının beynəlxalq hüquqa uyğun dinc təşəbbüsləri təqdirəlayiqdir və dünya ictimaiyyəti tərəfindən dəstəklənir. Qərbi azərbaycanlıların təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə, sülh yolu ilə Ermənistandakı dedə-baba torpaqlarına qayıdışının təmin edilməsi regionda sülhün, insan hüquqlarının və barışıqın bərqərar olması üçün vacib şərtir. Təəssüf ki, Ermənistan cəmiyyətində türk xalqlarına qarşı dərin kök salmış nifrət, “böyük Ermənistan” xülyası, həmin ölkənin konstitusiyasında Azərbaycana və Türkiyəyə qarşı ərazi iddialarının yer alması, qərbi azərbaycanlıların qayıdışına imkan verilməməsi sülhə mane olur. Ermənistan qonşu dövlətlərə qarşı ərazi iddialarına son qoymalı, azərbaycanlılara məxsus mədəni irsin bərpası və qorunması üçün addımlar atmalı, bu məqsədlə UNESCO-nun monitoring missiyasına icazə verməli, qayıdış mövzusunda icma ilə dialoqa başlamalıdır. Ermənistan qərbi azərbaycanlıların nə vaxt və hansı şərtlərlə öz dedə-baba yurdlarına dönə bilmələri ilə bağlı aydın mövqə ifadə etməlidir. Bu məsələ ilə əlaqədar Ermənistan rəhbərliyinin İcmanın nümayəndələrini qəbul etməsini gözləyirik”, - Prezident vurğulayıb.

Dövlət başçısı bir daha vurğulayıb ki, qərbi azərbaycanlıların qayıdış istəyi Ermənistana qarşı ərazi id-

diası demək deyil və Ermənistan həmin istəyi bu formada təqdim etmək cəhdlərindən əl çəkməlidir: “Qayıdış reallaşana qədər bu məsələ Azərbaycanın gündəliyindən çıxmayacaqdır. Təbii ki, öz yurdlarına dönəcək qərbi azərbaycanlılara təhlükəsizlik zəmanəti də verilməlidir”.

Demokratik Maarifçilik Partiyasının sədri, deputat Elşən Musayev “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirdi ki, təməlli sülh olmadığı sürcədə uduzan yalnız Ermənistanın özü olacaq: “Qərbi azərbaycanlıların öz doğma dedə-baba yurdlarına qayıtması, əjdadlarının məzarlarını ziyarət edə bilməsi onların ən təbii hüquqlarından biridir və Ermənistan rəhbərliyi gec-tez bu hüququn realizəsinə şərait yaratmalı olacaq. Eyni zamanda tərəfimizdən sərgilənən dinc təşəbbüslər kimsəni qorxutmamalı, ərazi iddiası kimi anlaşılmamalı, beynəlxalq hüququn təməl prinsiplərinə uyğun şəkildə atılan addım kimi qiymətləndirilməlidir. Bir ara Paşinyan Ermənistan Konstitusiyasındakı ziddiyyətlərlə bağlı məsələlərin tezliklə aradan qalxacağını söyləmişdi. Hətta referendum açıqlaması vermişdi. Amma sonradan səsi-sorağı çıxmadı. Yəqin ya hamıları buna mane oldu, ya da revanşistlərin təpəkişi ilə üzleşdi. Hərçənd ki, Ermənistan rəhbərliyi də, hökuməti də, xalqı da bir şeyi gec ol-

Paşinyan qərbi azərbaycanlılarla nə vaxt görüşəcək?

Dövlət başçısı İlham Əliyevin “Ermənistan rəhbərliyinin İcmanın nümayəndələrini qəbul etməsini gözləyirik” çağırışına reaksiyalar: “Dünya ictimaiyyəti də bu məsələyə diqqət ayırmağa başlayıb...”

madan anlamalıdır ki, məlum düzəlişlər edilmədən, Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı ərazi iddiaları aradan qalxmada heç bir təməlli sülhdən söhbət gedə bilməz. Təməlli sülh olmadığı sürcədə isə uduzan yalnız Ermənistanın özü olacaq. Üstəlik, bütün etaplarda və zaman kəsiklərində. 30 il torpaqlarımızı işğal altında saxlayıb nə qazandılar? Heç nə! Axırda biz nə dedikse, biz necə de-

yirdikse, elə oldu. Qərbi Azərbaycana qayıdış məsələsi də bax bu cür olacaq. Yeni Azərbaycan tərəfi nə deyirsə, necə deyirsə, Ermənistan dövləti həmin deyilənlərlə nəhayətdə razılaşacaq. Sadəcə, bizim məqsədimiz budur ki, vaxt itirməyək, məsələni tezləşdirək, zamanı sürətləndirək. Ona görə də Paşinyan bu haqda ciddi-ciddi düşünməli, qərbi azərbaycanlıların öz de-

də-baba yurdlarına qayıdışını beynəlxalq hüququn prinsiplərinə, göstərişlərinə uyğun şəkildə təmin etməlidir. Həm də təcili və gec olmadan”.

Qərbi Azərbaycan İcmasının qurucularından biri, qurumun Qəyyumlar Şurasının sədri Mürvət Həsənlı Paşinyanın başqa çıxış yolunun qalmadığını vurğuladı: “Cənab Prezident bu açıqlamaları ilə Qər-

bi Azərbaycan məsələsində son nöqtəni qoydu və bu məsələdə Azərbaycanın qəti mövqeyini dünyaya bir daha nümayiş etdirdi. Qayıdış olmadığı sürcədə bu məsələnin gündəliyimizdə daim qalacağını da qeyd etdi. Biz qərbi azərbaycanlılar olaraq o anı həsrətlə gözləyirik. Düşünürəm ki, Paşinyanın başqa çıxış yolu da qalmayıb. O, Qərbi Azərbaycan İcmasının rəhbərliyi ilə görüşməli və bu məsələni müzakirə etməlidir. Zəti sülh müqaviləsinin imzalanması üçün əsas şərtlərdən biri də qərbi azərbaycanlıların öz dedə-baba torpaqlarına qayıtmasıdır. Bunu erməni baş nazir yaxşı anlamalıdır. Artıq dünya ictimaiyyəti də bu məsələyə diqqət ayırmağa başlayıb. Düşünürəm ki, burada Qərbi Azərbaycan İcmasının yaranmış gündən bu günə qədər göstərdiyi fəaliyyət də mühüm rol oynayır. Biz o torpaqlara qayıdacağıq dedikdə, başqa bir ölkənin ərazisinə iddia irəli sürmürük. Bu bir tarixi faktdır ki, o torpaqlar Azərbaycanın tarixi torpaqlarıdır. Tarixdən məlumatlı olanlar yaxşı bilir ki, Qərbi Azərbaycan ərazisi mərhələ-mərhələ necə Ermənistan tərəfə keçib. Ermənistanın paytaxtı belə Azərbaycan şəhəridir. Biz mərhələ-mərhələ həmin torpaqlarımıza yenidən sahib çıxacağıq. Bu barədə qəti şəkildə ümid-siz deyilik”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

“Azərbaycan torpağı Üçmüədzində əyləşiblər...”

QMI-dən tarixi qərar: Bəxtiyar Nəcəfov İrəvan Qazılar Şurasının sədri təyin edildi

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMI) İrəvan qazılığının fəaliyyəti bərpa edilir. Bununla bağlı idarənin Qazılar Şurasında iclas keçirilib. Bildirilib ki, İrəvan qazısı fəaliyyətini QMI-nin əsas binasında davam etdirəcək.

QMI-nin sədri, şeyxülislam Allahşükür Paşazadə çıxışında bu məsələyə toxunaraq bildirib ki, idarənin tarixi İrəvan qazılığının fəaliyyətini bərpa etməsi zamanın tələbidir: “Biz Qərbi Azərbaycanda öz milli varlığımızın mənəvi sütununu yenidən dirçəltməliyik. Tarixi ədalət bizdən bunu tələb edir. Bölgənin tarixi-dini mərkəzi olan Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi əsrlərə söykənən ənənəvi mənəvi irsin varisi olaraq, tarixi köklərinə istinadən dini-mənəvi mərkəz missiyasını həyata keçirir, statusunu qoruyub saxlayır”.

Şeyxülislam vurğulayıb ki, dini mərkəz keçmiş ehtiram və gələcəyə inamla, ənənəvi olaraq Tiflisdə, Batumda, Dər-

bənddə olduğu kimi, İslam sivilizasiyasının tarixi məkanlarından olan Qərbi Azərbaycanda da İrəvan qazılığının yenidən fəaliyyətə başlamalı olduğuna əmindir: “Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, “İrəvan bizim tarixi torpağımızdır və biz azərbaycanlılar bu tarixi torpaqlara qayıtmalıyıq. Bu, bizim siyasi və strateji hədəfimizdir və biz tədricən bu hədəfə yaxınlaşmalıyıq”. Bütün bunları nəzərə alaraq, habelə, Qərbi Azərbaycan İcması ilə məsləhətləşərək İrəvan qazılığının bərpası barədə tarixi əhəmiyyətli qərarımızı elan edirik”.

QMI sədrinin müavini Bəxtiyar Nəcəfov İrəvan Qazılar Şurasının sədri təyin edi-

lib.

Allahşükür Paşazadə Qazılar Şurasının iclasında deyib ki, erməni dini dairələrinin soydaşlarımızın uyuduğu tarixi Azərbaycan torpağı Üçmüədzində - Eçmiədzin adlandırdıqları mə-

kanda əyləşib onlara aidiyyəti olmayan ərazilərdə dini təmsilçiliklərini qurmaqla məşğul olduqları bir faktdır: “Qarabağımızda Artsax Yeparxiyası, Naxçıvanımızın adı ilə Rusiyada Novonaxçıvan Yeparxiyası tə-

sis etmişlər. Min cür saxtakarlıqlarla başqa xalqların mədəni-mənəvi irsinə sahiblənən Üçmüədzində və Kilikiyada dini mərkəzləri vasitəsilə dünyaya yalan, iftira, qarayaxmalarla dolu müraciətlər yayan, xristian dininin sülh, qardaş-

lıq, dinc qonşuluq postulatlarından uzaq olan, daima nifaq, düşmənçilik təbliğ edən, xəstə tənəyyülləri naminə revanşizmə və qarşıdurma çağıran bir zehniyyətlə qarşı-qarşıyıq. Erməni yalanlarına inanmaqda maraqlı olan dövlət və dairələr onlara bu işdə dəstək və yardım edirlər.

Bəli, reallıq budur - dünya erməniliyi erməni milli kilsəsinə söykənərək tarixi-siyasi riyakarlıqları ilə beynəlxalq ictimaiyyəti aldatmaqda davam edirlər. Hədəfləri budur ki, erməni dövləti siyasi sərişstəsizlik ucbatından əldən gədersə, erməni milli kilsəsi səfərbərdici mərkəz missiyasını davam etdirsən, Vatikansayağı qriqorian dini dövləti yaratsınlar və özləri rəhbərlik etsinlər. Beləliklə, erməni kilsəsi tarixi torpaqlarımızda varlığını bu və ya digər yolla davam etdirmək kimi məkrli niyyətdədir. Bu, Ermənistanla qonşu olan bütün region ölkələri üçün böyük təhlükə kəsb edir”.

□ **“Yeni Müsavat”**

İsrail səfirliklərinin mühafizəsi gücləndirildi

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi Vaşinqtonda İsrail səfirliyinin iki əməkdaşının qətlə yetirilməsi ilə bağlı İsrailə başsağlığı verib. Bu barədə XİN-in X hesabında paylaşım edilib.

"Vaşinqtonda dəhşətli hücum nəticəsində həlak olan iki israilli diplomatın ailələrinə və İsrail dövlətinə dərin hüznə başsağlığı veririk. Qorxu və parçalama yaratmaq məqsədi daşıyan bu qorxaq zorakılıq aktını qətiyyətlə pisləyirik", - deyərək paylaşım qeyd olunub.

Xatırladaq ki, ABŞ-ın paytaxtı Vaşinqtonda İsrail səfirliyində çalışan iki nəfər güllələnərək öldürülüb. Hadisə diplomatlar Yəhudi Muzeyində keçirilən tədbiri tərk edərkən baş verib.

İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu Vaşinqtonda iki israilli diplomatın öldürülməsindən sonra ölkəsinin bütün diplomatik nümayəndəliklərində təhlükəsizliyin artırılması barədə göstəriş verib. O, baş verənlərdən danışaraq, faciənin İsrailə qarşı təhrikin nəticəsi və antisemitizmin növbəti təzahürü olduğunu deyib. "Mən İsrailin dünya üzrə nümayəndəliklərində təhlükəsizlik tədbirlərinin gücləndirilməsi, eləcə də dövlət nümayəndələrinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün əmr vermişəm", - baş nazir bildirib.

Həmçinin Benyamin Netanyahu qeyd edib: "Biz antisemitizmin və İsrail Dövlətinə qarşı vəhşi təhrikin dəhşətli nəticələrinin şahidi oluruq. İsrailə atılan qanlı böhtanlar qan axıdır, onlara qarşı sona qədər mübarizə aparılmalıdır".

Tel-Əviv və Ankara Bakıdan sonra razılaşdı

İsrail və Türkiyə Suriyada hərbi fəaliyyətlərə dair prinsipial razılığa gəliblər. Bu barədə məlumatı İsrailin "Israel Hayom" nəşri yayıb. Məlumatla əsasən, razılaşma Azərbaycanda bir neçə həftə ərzində aparılmış danışıqların nəticəsində əldə olunub və iki ölkənin orduları arasında hərbi toqquşmaların qarşısının alınmasına yönəlib.

Tərəflər Suriyada İsrail və Türkiyə qüvvələri arasında qarşıdurma riskini minimuma endirəcək prinsiplər üzərində razılığa gəliblər. Bundan əlavə, İsrail və Türkiyə Suriyadakı qüvvələri arasında koordinasiya və insidentlərin qarşısını almaq məqsədilə "qaynar xətt" yaradıblar.

Qeyd edək ki, Türkiyə və İsrail rəsmiləri Suriya ilə bağlı fikir ayrılıqlarını həll etmək üçün aprel ayından bəri Bakıda görüşürlər.

Danışıqlarla tanış mənbənin "Middle East Eye" portalına verdiyi məlumata əsasən, İsrail Türkiyənin tank və piyada bölmələri də daxil olmaqla, Suriyaya hərbi qüvvə yerləşdirməsinə prinsipial şəkildə qarşı çıxmır. Lakin Tel-Əviv Ankaradan Suriyada İsrail Hərbi Hava Qüvvələrinin fəaliyyətlərini müşahidə edə biləcək hava hücumundan müdafiə sistemləri və radarların quraşdırılmaması ilə bağlı təminat istəyir.

"Hazırda dövlət başçısının tapşırığı ilə əldə edilmiş razılaşmaların reallaşdırılması icra strukturlarının gündəliyindədir". İranın İRNA dövlət agentliyi xəbər verir ki, bunu İran Prezidentinin siyasi müşaviri Mehdi Sənayi Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyevlə görüşdə deyib.

O, iki ölkə arasında əlaqələrin inkişafını yüksələn xətt kimi səciyyələndirib. M.Sənayi təmasların əhəmiyyətini, uçuşların artırılması, bank fəaliyyətinin genişləndirilməsi ilə bağlı son birgə qərarların mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğulayıb və bundan sonra quru sərhədlərin açılışlarına şahid olacağına ümidvar olduğunu bildirib.

Öz növbəsində, Hikmət Hacıyev iki ölkə arasında münasibətlərdə yeni səhifənin açılması kimi dəyərləndirib: "Cənab İlham Əliyev də sazişlərin həyata keçirilməsi üçün lazımı sərenamlar verib və onları həssaslıqla izləyir". Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi onu da bildirib ki, dövlət başçısı iki ölkə arasında strateji əməkdaşlığa dair sənəd layihəsinin hazırlanmasına göstəriş verib: "Ölkəsi İran İslam Respublikası ilə bütün sahələrdə dostluq əlaqələrini genişləndirməyə hazırdır".

İran Prezidentinin son səfərindən sonra Tehranla Bakı arasında ticarət əlaqələrinin səviyyəsi 5 milyard dollara yüksəldiləcək.

Bunu **İran-Azərbaycan parlament dostluq qrupunun rəhbəri Sədif Bədri** açıqlayıb. Onun sözlərinə görə, bu, İran Prezidenti Məsud Pezeşkianın Bakıya son səfəri sayəsində mümkün olacaq. Bədri bildirib: "Bu səfər zamanı İran tərəfdən bəzi tələblər səsləndi, o cümlədən Azərbaycanda təhsil alan iranlı tələbələrin gediş-gəlişinin asanlaşdırılması və sərnəşin daşımaları üçün quru sərhədin açılması qərara alındı. Azərbaycan tərəfi bu məsələni diqqətlə araşdıracaq".

İran-Azərbaycan Parlament Dostluq Qrupunun rəhbəri qeyd edib ki, bu səfər zamanı əldə olunan digər razılığa əsasən, Tehranın İmam Xomeyni hava limanından, eləcə də Təbriz, Ərdəbil, Məşhəd və İsfahan hava limanlarından iki ölkə arasında uçuşların gücləndirilməsi hər iki tərəfin müvafiq nazirlərinin gündəliyinə salınıb.

Məlumdur ki, ölkəmizdə pandemiya dövründən bu yana sərhədlər bağlıdır. Lakin bu yay bir sıra ölkələr arasında sərhəd keçidlərinin açılması ilə bağlı ümidlər artır. Bildirilir ki, bu addım iqtisadi əlaqələr və turizm sahəsinə

müsbət təsir göstərəcək. Gürcüstan və İranla quru sərhədlərlə bağlı məlumatlar hələ rəsmi şəkildə açıqlanmasada, ölkələr arasında qarşılıqlı anlaşma və danışıqların sürətlənməsi bunu düşünməyə əsas verir.

O zaman, İranla münasibətlərin yumşalması kontekstində

hiş, yanaşmalar olub, amma reallaşmayıb. Ona görə də quru sərhədlər açılacaqsada, bütün istiqamətlər üzrə olmalıdır. Artıq cəmiyyətdə də ciddi bir gözləntiyə çevrilib", - deyərək partiya sədri vurğulayıb. Onun qənaətinə görə, rəsmi səbəblərlə quru sərhədləri saxlamaq doğru deyil, vətəndaşlar da buna inanmır: "Ona görə də

rel aylarında Azərbaycana gələn turistlərin 9 faizi İrandan olub. Bundan əlavə, ötən il Azərbaycanla İran İslam Respublikası arasında ticarət əməliyyatlarının həcmi 647 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Rəsmi məlumata görə, bu, 2023-cü ildəki göstərici ilə müqayisədə 159,7 milyon ABŞ dolları və ya 32,8% çoxdur.

İran Bakıdan sərhədi açmasını istəyir

Tehran Pezeşkianın Azərbaycan səfərində belə bir qərar qəbul edildiyini açıqladı; cənub qonşumuzla münasibətlərin yumşalması kontekstində sərhəd rejimi də yumşala bilərmi?

stində sərhəd rejimi də yumşala bilərmi? Pandemiya səbəbindən ilk bağlanan cənub sərhədimiz elə ilk açılan quru sərhəd də olacaqmı?

Yeri gəlmişkən, son illər ölkələrimiz beynəlxalq yükdaşıma, nəqliyyat-logistika sahələrində də uğurla əməkdaşlıq edirlər. Şimal-Cənub Nəqliyyat Dəhlizi üzrə əməkdaşlıq əlaqələrinin genişlənməsi bu baxımdan diqqət çəkir. Artıq iki ölkə sözügedən dəhlizin infrastruktur imkanlarının artırılması ilə bağlı birgə fəaliyyətlərini xeyli artırıb. Elə İran Prezidenti müsaibəsində bu məqama toxunaraq Astara-Astara, eləcə də Astara-Rəşt demir yolları ilə İran və Azərbaycan arasında ticarət əlaqələrinin perspektivlərindən bəhs etmişdi.

REAL Partiyasının sədri Natiq Cəfərlinin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, ayı-ayrı ölkələrlə quru sərhədlərin açılması mümkün deyil. "Görünən budur ki, Gürcüstan da, İran da, hətta Rusiyadan Dağıstan tərəfi də xa-

sərhədyanı ticarətin, turizmin canlanması üçün quru sərhədlərin açılması vacibdir. Məsələn, Gürcüstanın rəqəmlərini göstərmək olar - Rusiyadan gələn turistlərin sayı artır, əksəriyyəti də quru sərhədlə səfər edir. Bu səbəbdən quru sərhədlərin açılmasına çoxdan ehtiyac yaranıb".

N.Cəfərlinin müqayisə üçün açıqladığı rəqəmlərə görə, bu ilin ilk rübündə (yanvar-mart) Azərbaycana gələn turist sayı 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 1,1% azalaraq, cəmi 508 min nəfər olub: "Qonşu və müttəfiq Gürcüstana - daxili gərginliyin, mitinqlərin, etirazların olmasına baxmayaraq - 2025-ci ilin 1-ci rübündə 2024-cü ilin eyni dövrünə nisbətən 1,2% daha çox, yəni 1,3 milyon turist səyahət edib. 2025-ci ilin eyni dövrələrini müqayisə edəndə Gürcüstana Azərbaycandan 2,5 dəfə çox turist gəlib".

Qeyd edək ki, Dövlət Sərhəd Xidmətinin məlumatına əsasən, 2025-ci ilin yanvar-ap-

Hesabat dövründə İran İslam Respublikası ilə ticarət dövriyyəsi Azərbaycanın ümumi ticarət dövriyyəsinin 1,3%-i həcmində olub.

Ötən il Azərbaycan İrana 14 milyon ABŞ dolları dəyərində məhsul ixrac edib ki, bu da 2023-cü ildəki göstəriciyə nisbətən 299 min ABŞ dolları və ya 2,1% azdır. Dövr ərzində İran ilə ixrac əməliyyatları ölkənin ümumi ixracının 0,05%-ni təşkil edib.

2024-cü ildə Azərbaycan İrandan məhsul idxalını illik müqayisədə 160 milyon ABŞ dolları və ya 33,8% artıraraq, 633 milyon ABŞ dollarına çatdırıb. Dövr ərzində İranla idxal əməliyyatları ölkənin ümumi idxalının 3,01%-ni təşkil edib.

Onu da deyək ki, baş nazir Əli Əsədovun imzaladığı qərara əsasən quru sərhədlərin bağlı qalması iyulun 1-dək uzadılıb. Yeni bu yay da quru sərhədlərin açılacağı gözlənilir.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

"Türk NATO"sunun yaranmasını kimlər əngəlləyir?

Türk Dövlətləri Təşkilatının hərbi-siyasi bloka çevrilməsi perspektivi var; "Turan ordusu"na KTMT və NATO necə reaksiya verəcək - polkovnikdən şərh

Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) toplantılarına dünya mediası da hər zaman diqqət yetirir. Əsas müzakirələr də TDT-nin hərbi birliyinin yaranma biləcəyi ətrafında aparılır. 200 milyondan çox insanın yaşadığı geniş bir coğrafiyanı əhatə edən, hərtərəfli iqtisadi potensiala, enerji resurslarına, nəqliyyat yollarına, eləcə də müasir ordulara malik TDT bu gün haqlı olaraq beynəlxalq platformalarda təmsil olunmağa iddialıdır.

"Yeni Müsavat"ın xəbərinə görə, bu yazılarda iddia olunur ki, son illər TDT-nin hərbi-siyasi ittifaqının yaradılmasının əlamətləri görünür, eləcə də müasir ordulara malik TDT bu gün haqlı olaraq beynəlxalq platformalarda təmsil olunmağa iddialıdır. Söhbət Qazaxıstan və Qırğızıstanın, həmçinin qurumda müşahidəçi olan Türkmənistanın mövqeyindən gedir. Bildirilir ki, bu bölgə Rusiya, Türkiyə, ABŞ və Çin arasında rəqabət meydanına çevrilib. Təhlillərdə bildirilir ki, region ölkələrində qərarların qəbulunda türk həmrəyliyi deyil, iqtisadi maraqlar əsas olacaq.

O da bəllidir ki, Qazaxıstan və Qırğızıstan KTMT üzvüdür və belə qərar olarsa, hərbi bloku tərk etməlidirlər. Belə bir gedişat isə Rusiyanın maraqlarına ziddir. Yeni belə bir qərar daha çox Türkiyənin Rusiyaya qarşı yönəlmiş ge-

osiyasi addımı kimi qiymətləndirilə bilər. Burada digər incə nüans da var - Azərbaycan in-diyə qədər heç bir hərbi alyan-sa üzv olmayıb, nə NATO, nə KTMT-yə. Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatında yer alır. Üstəlik, Rusiya postsovet ölkələrinin başqa hərbi al-yanslara integrasiyasına qə-zəblə reaksiya verir.

Amma TDT-nin hərbi bloka çevrilməsi gerçəkləşərsə, rəsmi Bakı bu haqda, əlbəttə, ölkənin maraqlarına uyğun qərar verəcək. Çünki bu gün dünyada artıq tək yox, çoxşaxəli inkişaf üstünlük təşkil edir. Bura iqtisadi, siyasi, mədəni, eyni zamanda hərbi sahədə ölkələr arasında birliklər nəzərdə tutulur. Dünyanın artıq global döviyyəsi öz yolunu dəyişib. Belə ki, artıq ölkələr öz mənafeələrinə yaxın olanlarla birlik qurur. Biz bunu müxtəlif sahələrdə, eynilə hərbi sahədə də görürük.

Müharibələrin və münabizlərin gətirdiyi xaosun hökm sürdüyü müasir dün-

yada cərəyan edən proseslər təhlükəsizlik sahəsinə xüsusi diqqətin yetirilməsini vacib edir. Bu mənada TDT-yə üzv ölkələr də öz növbəsində müdafiə qabiliyyətlərini artırmalı, xarici təhdidlərdən qorunmaqdan ötrü lazımi addımları atmalıdır.

Bəs "Türkdilli NATO"nun yaranmasını kimlər əngəlləyir? "Turan ordusu"nun reallaşmasına Rusiyanın yanaşması necə ola bilər? Eləcə də ABŞ və Qərb bu qərarı hansı formada qarşılayacaq? Nəzərə alaq ki, Qazaxıstan və Qırğızıstan KTMT üzvü olduqları kimi, Türkiyə də NATO üzvüdür.

"Yeni Müsavat"a danışan polkovnik Şair Ramaldanov qeyd etdi ki, global dünyada gedən geosiyasi proseslər bu gün tərəfdaşların olması zərurətini ortaya qoydu: "Yeni atalar demişken, "tək əldən səs çıxmaz". Bunun üçün hansısa blokda olmaq da mütləq deyil. Məsələn, Ukrayna heç bir hərbi blokun üzvü deyildi, amma 50 ölkə hərbi yardım, silah-sursat, mütəxəssislər göndərdi. Ona görə də əlaqələr, tərəfdaşlar vacib amildir. Türkdilli ölkələr də hərbi blok şəklində birgə olmasa da, hazırda bu təşkilatın inkişafı isti-

qamətində mühüm addımlar atılır. Azərbaycana gəldikdə isə Qoşulmama Hərəkatının üzvü olaraq öz siyasətini həyata keçirir. Rəsmi Bakı türkdilli ölkələrin münasibətlərinin inkişafında maraqlıdır. Cənab Prezident andıçmə mərasimində çıxışı zamanı bildirib ki, Azərbaycanın inteqrasiyasını türk-müsəlman ailəsində görür. Sadəcə, o demək deyil ki, Azərbaycan özünü hər hansı hərbi blokun tərkibində görür".

Ş.Ramaldanov vurğuladı ki, yenə də hər şey hadisələrin inkişafından asılı olacaq: "Hər halda, NATO və KTMT kimi blokların üzvü olmamaq yaxşıdır. Bunu yaxın keçmişdəki təcrübə sübut etdi. KTMT özünü doğrulda bilmədi. Ona görə Azərbaycan düzgün siyasət yürüdü. Belə ki, gələcəkdə türkdilli dövlətlərin əlaqələri o dərəcədə inkişaf edəcək ki, "Turan" bloku yarana bilər. O zaman artıq gedişata baxacağıq və Azərbaycan öz siyasətini müəyyənləşdirib qərarını verəcək, indi isə Türkdilli Dövlətlər Təşkilatının hərbi qanadının yaranması ilə bağlı addımlar atılması müşahidə olunmur".

Polkovnik hesab edir ki, siyasətdə şərtlər vəziyyətə

"Türk dövlətləri köklü bir mirasın daşıyıcılarıdır" - Erdoğan

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Dövlət başçıların qeyri-rəsmi zirvə görüşündən sonra maraqlı bir paylaşım edib.

"Teleqraf" xəbər verir ki, Ərdoğan X hesabında türk dövlət rəhbərləri ilə görüşlərindən ibarət videoçarx yerləşdirib.

Ərdoğan eyni zamanda belə yazıb: "Türk dövlətləri olaraq bizlər tarix və mədəniyyətin kəsişmə nöqtəsində, Şərq müdrikliyi ilə Qərb dinamizmini birləşdirən köklü bir mirasın daşıyıcılarıyıq".

Türk birliyi global zərurətə çevrilib

"Qloballaşan dünyada türk dövlətlərinin və xalqlarının birliyi zərurətə çevrilib. Sovetlər ittifaqı dağıldıqdan sonra türk dövlətləri ilə münasibətlər qurmaq və inkişaf etdirmək Azərbaycanın xarici siyasətində prioritet olub. Prezident İlham Əliyevin siyasətində Türk dünyasının birliyinin gücləndirilməsi mühüm yer tutur. Bu gün türk dövlətləri arasında siyasi, iqtisadi, mədəni, o cümlədən hərbi sahələrdə əməkdaşlığın gücləndirilməsi istiqamətində qəbul olunan qərarlar türk birliyinin global gücə çevrilməsi yolunda atılan addımlardır".

"Teleqraf" xəbər verir ki, bu fikirləri Milli Məclisin deputatı Samir Vəliyev deyib.

Deputat bildirib ki, Türk Dövlətləri Təşkilatının yaradılması Türk dünyasının birliyinin gücləndirilməsi istiqamətində tarixi addımdır. Artıq hər il TDT-nin zirvə toplantıları çərçivəsində, eləcə də ikitərəfli münasibətlər kontekstində türk dövlətlərinin münasibətlərinin gücləndirilməsi üçün vacib addımlar atılır. Son illər TDT-nin sammitlərində qəbul olunan qərarlar artıq Türk dünyasının dünyaya global güc kimi təqdim olunması yönündə atılan addımlardır. Yeri gəlmişkən, mayın 21-də Macarıstanda keçirilən TDT-nin qeyri-rəsmi sammitində də vacib müzakirələr aparılıb. Dövlət başçıları təşkilatın daha da güclənməsi üçün müxtəlif təkliflərlə çıxış ediblər.

"Türk birliyini gücləndirmək, bunun əhəmiyyətini gənclərə aşılamaq üçün orta və ali məktəb dərslərində türk xalqlarının tarixinə geniş yer verilməlidir. Bu baxımdan, Özbəkistan Prezidentinin təklifi çox əhəmiyyətlidir. Belə bir universitetin yaradılması, bütün türk ölkələrindən tələbələrin bir yerdə təhsil alması elm və təhsil sahəsində təcrübə mübadiləsi ilə yanaşı, ortaq tariximizin öyrənilməsi və türk birliyinin daha da güclənməsi nöqtəyi-nəzərindən önəmlidir. Çünki həmin universitetdə təhsil alan gənclər sabah öz ölkələrində peşəkar kadrlar kimi çalışacaqlar. Bu da gələcəkdə birliyimizin daha da güclənməsinə öz töhfəsini verəcək", - deyərək deputat vurğulayıb.

uyğun dəyişir:

"Hazırkı proseslərdə türkdilli ölkələr bir-birinin maraqlarını dəstəkləməlidir. Burada regional, dini, milli faktorlar nəzərə alınmalıdır. Ona görə də sadalanan amillərlə bağlı əlaqələr daha da güclənərsə, gələcəkdə koalisiyanın yaranması istisna deyil. Dünyada gedən proseslər də belə düşünməyə əsas yaradır. O baxımdan istisna etməm ki, gələcəkdə təkə türkdilli deyil, digər müsəlman ölkələri də bu inteqrasiyaya qoşula bilər. İndi isə Azərbaycan Prezidenti geosiyasi proseslərin mürəkkəb, çətin dövründə xarici siyasət kursunu düzgün tutub, ölkəmizin beynəlxalq arenada nüfuzunu artırmaqdadır. Azərbaycan geosiyasi məkanda öz yerini dərk etməkdədir və türkdilli ölkələrin birliyində də ölkəmizin mühüm rolu var".

Arayış üçün bildirək ki, Türk Dövlətləri Təşkilatı 3 oktyabr 2009-cu ildə Naxçıvan şəhərində imzalanan

Naxçıvan müqaviləsi ilə Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan və Qırğızıstan arasında qurulmuş olan beynəlxalq təşkilatdır. Özbəkistan 30 aprel 2018-ci ildə qatılma niyyətinin olduğunu açıqlayıb və 14 sentyabr 2019-cu ildə Türk Şurasına üzv olub. 2018-ci ilin sonlarından bu yana Macarıstan müşahidəçi dövlətdir. Türk Dövlətləri Təşkilatının üç mərkəzi vardır. Bunlar İstanbul, Bakı və Astanadır. İstanbul ümumi katibliyinin, Bakı parlamentar assambleyasının, Astana isə Beynəlxalq Türk Akademiyasının mərkəzidir.

Ölkələrin dövlət rəhbərləri ildə bir dəfə rəsmi, bir dəfə də qeyri-rəsmi olaraq müxtəlif şəhərlərdə toplanırlar. Bundan əlavə, üzv ölkələrin xarici işlər nazirləri və digər məmurları il ərzində davamlı olaraq iclaslar keçirir, məclis rəhbərləri, heyətləri Bakıda toplanır.

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Səbətədən tökülən avokado

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Bakıdakı 201 sayılı məktəbin direktorunun səs yazısı yayılıb. Orada direktor hansısa müəllim(ə)ni şantaj edir, deyir filankəsin əleyhinə ifadə verməlisən. O nə deyir, bu haqda axırda.

Bu, direktorlarımız, daha dəqiqi, direktorlarımız arasında birinci hadisə deyildir. Onların səs yazıları tez-tez yayılır. Hətta mən təklif edirəm şanlı təhsil idarəmiz məktəb direktorlarının səs yazılarından ibarət kompakt-disk istehsal etsin. Məncə, bazarda uçar. Top-10-da yer tutar. Bəlkə Britaniya çart-listinə girər. Maşallah, hamısının yaxşı səsi var. Mən özüm, indi olmasın, haradasa 15-20 il qabaq seçkilərdə belə direktorların səsinə çox dinləmişəm. Zəbratda biri var idi, mənə qısa və konkret demişdi ki, səni cıxıram, nə üçün seçki protokolunun surətini istəyirsən (Allah qoymasa mən orada müşahidəçi idim, qutudan axırda respublikamızın ağsaqqalı, Kaprativ Universitetinin rektoru Eldar müəllim çıxmışdı).

Özü də maraqlıdır ki, səs yazıları yayılanlar əsasən zənən xeylaqları, yuxanda yazdığım kimi, direktorlardır, heç erkək cinsindən olan məktəb rəhbərliyinin - direktorların səs yazıları tərəfimizdən aşkar edilib götürülmür. Maraqlıdır, görəsən, niyə? Olmaya direktorların, ümumiyyətlə, səsi çıxmır? Bəlkə işlərini ehtiyatlı tutur, kabinetə səsyazan qurğu buraxmırlar?

Pis çıxmasın, məktəb müdirlərinin yerinə olsam belə söhbətləri lal dilində, əl-qol işarələri ilə apararam, ya da casus filmlərindəki kimi, musiqinin müşayiəti altında. Bu, geniş temadır, inşallah, yaxın vaxtlarda, son zəngə kimi direktorlar üçün antisəs instruksiya hazırlayıb çap edəcəyəm, bizimlə qalın, məsləhəti bizdən alın!

Burada bir kiçik haşiyə çıxım. Fikir verirsinizsə, mən zənən direktorlar haqda "direktrisa" yazdım, halbuki ana dilimizin lüğətində belə söz yoxdur. Daha dəqiqi, var, ancaq həmin lüğətdə "direktrisa - konuş kəsiyi ayrılmasının oxuna şaquli olan ikinci tərtibli əyri"dir (guya çox aydın oldu). Yəni sırf riyazi termindir, analitik həndəsəyə aiddir. Lakin niyə biz yeni sözlər yaratmayaq? Camaat "vapşə", "çort s nim", "... s nim" kimi sözləri lüğətimizə salmağı təklif edir, direktorların nəyi pisdir? Üstəlik, "müəllimə" (ana dilimizdə cins bildirən şəkilçi ola bilməz) kimi saxta sözü-müz varsa, bu da olmalıdır.

Qayıdaq mövzuya. Yeri gəlmişkən, fikir verirsinizsə problemlə məktəblərin nömrələri əsasən 200-dən yuxarıdır. Məsələn, müəllimlərə hinduşkabaş deyən 301 sayılı məktəbin, son zəng üçün 150 manatdan yığan isə 207-nin direktorları idilər. İndi də 201-in direktorları zibillə düşüb. Burada nəse mistika, rəqəmlərin sehri varmı? Məncə, yox. Sadəcə, məntiq deyir ki, Bakıya 200-dən artıq məktəb lazım deyil, qalanlarını ləğv etmək lazımdır. Nə qədər az olsa, nəzarət də o qədər güclü olar. Vaxtilə cəmi 1 Qori seminariyası vardı, nə qədər dahimiz yetişmişdi. Sonra Aqiyə Naxçıvanlı Müəllimlər İnstitutunun hər kənddə filialını açdı, hələ də nazirlik saxta diplom yığır.

Müəllimə və direktorların dialoqundan bir epizod isə, nə gizlədim, mənə həm güldürdü, həm şoka saldı. Həm təəccübləndim, həm sevindim. Həm maarifləndim, həm fiziki tərbiyəm artdı. Həm... Nəse, bu qədər bəsdir, dialoqun təsirinin hamısını yazsam sabahacan buradayıq. Oxucularımız isə yeni köşələri arzusundadır. Gələk epizoda. Orada müəllimə deyir ki, mən filankəsin əleyhinə ifadə vermək üçün polisə getmək istəmirəm, çünki oradan qorxuram. Sitat: "Ancaq məhkəmədə gedib ifadə verə bilərəm, məhkəmə mədəni yerdir". Sitatın sonu.

Bu qədər. İnşallah, ta hava qızsın, bir az ucuz gilə yeyək, yoxsa gilə özünü elə aparır sanarsan avokadonun əmisi oğludur. Halbuki gilə uzağı gavalının qahımıdır.

ABŞ

dövlət katibi Marko Rubio
 Xəzər interkonnektoru-
 nu tamamlamağın ABŞ
 və müttəfiqlərin maraqlarına
 uyğun olduğunu təsdiqləyib.
 Dövlət katibi Senatın Xarici Əlaqələr
 Komitəsində belə deyib.

Senator Stiv Deyns Türkmənistanın Azərbaycana, daha sonra Avropadakı interkonnektora qoşulması üçün 20 mil uzunluğunda (əslində isə söhbət 200 mil, təxminən 300 kilometrlik kəmərdən gedir - red.) qaz kəmərinin kifayət etdiyini deyib. O, Türkmənistanın Rusiya, Çin və İranla əhatə olunduğunu nəzərə alaraq, rəsmi Vaşinqtonun bu ölkədən təbii qazının Azərbaycan vasitəsilə Avropaya nəqli üçün Transxəzər qaz kəmərinin tikintisinin tamamlanması imkanını necə qiymətləndirdiyini və bu interkonnektoru tamamlamağın ABŞ-ın marağında olub-olmadığını Marko Rubiodan soruşub.

"Düşünürəm ki, bəli. Mən mütəxəssis deyiləm, amma şübhəsiz ki, sizin arqumentinizdən, irəli sürdüyünüz yoldan bunun dünyada böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini görə bilərəm", - ABŞ dövlət katibi cavabında bildirib.

Rubionun sözlərinə görə, ABŞ xüsusilə də dünyada enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı mövcud vəziyyət kontekstində, bu layihəni müsbət qiymətləndirir. O əlavə edib ki, xarici yardımın azaldılmasına baxmayaraq, bu cür layihələr üçün vəsaitlər səfirliklər və regional ofislər vasitəsilə ayrılmağa davam edir.

Transxəzər qaz kəməri təbii qazın Azərbaycan ərazisi vasitəsilə Avropaya nəqli üçün Xəzərin Azərbaycan və Türkmənistan sahillərini birləşdirəcək. Tengiz (Qazaxıstan) - Türkmənbaşı (Türkmənistan) - Bakı (Azərbaycan) - Tiflis (Gürcüstan) - Ərzurum (Türkiyə) marşrutu ilə ildə 20-30 mlrd. kubmetr təbii qazın ixracı nəzərdə tutulur. Layihənin dəyəri 7,9 mlrd. avro məbləğində qiymətləndirilir.

Prezident İlham Əliyev son olaraq Şuşada keçirilən "Global Media Forumunda" jurnalistlərin suallarını cavablandırarkən dedikləri diqqət çəkir: "Transxəzər qaz boru kəməri ilə əlaqədar artıq bir neçə dəfə mövqeyimi bildirmişəm. Bir daha təkrar etmək istəyirəm ki, bu, Azərbaycanın təşəbbüsü ilə başlayacaq bir layihə deyil. Çünki Azərbaycanın təşəbbüskarı olduğu layihələr həmin o layihələrdir ki, bu, ölkələrin resurslarına əsaslanın".

Ölkə başçısının bu fikirlərindən aydın olur ki, Azərbaycan böyük risklər daşıyan bu kəmərin tikintisinə investisiya yatırmaq istəməsə də, hər halda kəmərin çəkilməsinə və bizim ərazimizdən keçməsinə də qarşı deyil. Deməli, top ABŞ, Avropa və Türkmənistanın sahəsindədir. Bəs onlar necə, bu kəmərin çəkilməsi üçün əllərini ciblərinə salaçaqmı?

Rubionun Azərbaycan mesajı - ABŞ Xəzərə qayıdır

Rəsmi Vaşinqton türkmən qazının ölkəmiz vasitəsilə Avropaya nəqlinə dəstək verməyə razıdır, amma...

Sabiq maliyyə naziri, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə şərhçi Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında dünyaca məşhur bir əsərdə bu məsələlərin öz əksini tapdığını bildirdi: "Amerika Birləşmiş Ştatlarının Avrasiya siyasətinin əsas istiqamətləri Birləşmiş Ştatların xarici siyasətinin xaç atası hesab olunan, milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə ABŞ prezidentinin məsləhətçisi olmuş Zbiqnev Bzejnskinin "Velikaya şaxmatnaya doska" kitabında tam aydın bir şəkildə öz əksini tapıb. Biz bu gün ABŞ-ın Avrasiya məkanında yürütdüyü siyasətin məhz həmin kitabda göstərilən xətlər üzrə necə dəqiqliklə aparıldığına şahidlik edirik. Bzejnski bu kitabda nə deyir? O deyir ki, əgər ABŞ özünün dünya hegemonu statusunu qoruyub saxlamaq istəyirsə, Avrasiya məkanında heç bir dövlətin və ya dövlətlər qrupunun ondan önə keçməsinə imkan verməməlidir. Yeni Birləşmiş Ştatlar necə olursa-olsun Avrasiya məkanında öz hegemonluğunu təmin etməlidir".

Sabiq nazir onu da qeyd etdi ki, Birləşmiş Ştatların Avrasiya siyasətində əsas yerlərdən biri məhz Azərbaycana və Xəzər hövzəsinə aiddir: "Zbiqnev Bzejnskinin "Velikaya şaxmatnaya doska" kitabında Avrasiya məkanında ABŞ-ın maraqlarına mütəlif əldə edilməli olan iki ölkənin - Azərbaycanın və Ukraynanın adları və habelə Xəzər dənizi hövzəsinin adı xüsusi çəkilir.

Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə üzərindən keçərək, Türkmənistan və Qazaxıstan qazını Avropaya daşıyacaq Transxəzər boru kəmərinin çəkilməsində ABŞ-ın marağı yalnız Avropanı qazla təmin etmək deyil. Birləşmiş Ştatlar bu kəmərdə öz payını almağı və daha çox nəzarət zərfinə sahiblənməyi düşü-

nür. Çünki Avrasiya məkanında hegemonluğun təmin edilməsinin bir şərti də bütün kommunikasiyalara və yollara nəzarət etməkdən keçir. Bütün bunlar yaxın gələcəkdə baş verəcək və ABŞ Cənubi Qafqazda Türkiyə vasitəsilə mövqeyini möhkəmləndirəcəkdir. Birləşmiş Ştatlar burada öz mövqelərini bir də Orta yolda əsas söz sahiblərindən birinə çevrilməklə əldə etmiş olacaqdır. Mən bu səbəbdən dəfələrlə demişəm ki, zamanı yetişəndə Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı Ermənistanından heç kim heç nə soruşmayacaq, bütün danışıqlar və razılaşmalar bu regionun açar dövləti olan Azərbaycanla ediləcək. Azərbaycan da heç şübhəsiz bu danışıqlarda və razılaşmalarda öz maraqlarını reallaşdırmaq yolunu tutacaqdır. Dünyanın xəritəsində edilən dəyişikliklər sırasında bizim də adımızın düşəcəyinə inanıram..."

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayevin sözlərinə görə, 2014-cü ildən sonra Rusiyaya qoyulan sanksiyalar nəticədə 2022-ci ildən enerji daşıyıcılarına da tam tətbiq olundu: "Doğrudur, ABŞ bunun əvəzinə özünün qaz və neft məhsullarını təklif etməklə həm Avropa bazarını əlinə almağı, həm Rusiyanı iqtisadi baxımdan daha da zəiflətməyi, həm də müəyyən bir asılılıq yaratmaq hədəfləmişdi. Amma bir neçə amil bu planları həyata keçirməyə mane olurdu. Birincisi, ABŞ qazı Rusiya qazından çox baha başa gəlirdi ki, bu da Avropa ölkələrini artıq məsrəflər etməyə məcbur edirdi. İkincisi, sanksiyalardan yan keçməklə Rusiya nefti və qazı əvvəlki zamanlara nisbətə az olsa da, yenə də Avropaya daxil olurdu, üçüncüsü isə Avropa İttifaqı rəhbərləri özlərinin enerji təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədilə alter-

nativ yollar axtarırdılar. Azərbaycandan uzun müddətdir ki, bir sıra Aİ ölkələrinin qaz tələbatının müəyyən hissəsini ödəyir və hər il bu sahədə artım baş verir. Amma yenə də Aİ üçün bu azdır. Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula Von der Leyenin keçən il Bakıya səfəri zamanı mətbuata verdiyi açıqlamalarda bu niyyətlərini açıq demişdi. Bu yaxınlarda Kallasin Bakıya səfərində də çox güman ki, bu məsələlər müzakirə olunmuşdu. Proseslərin getdiyi bir zamanda ABŞ-ın bu layihə işində aktivləşməsi də təsadüfi olmamışdı. Türkmən qazının və gələcəkdə Qazaxıstanın enerji məhsullarının Xəzər dənizi üzərindən Azərbaycandan keçməklə Avropaya nəql olunmasının artıq ABŞ-ın strateji maraqları çərçivəsində olduğu aydındır. Bunun arxasında həm də ciddi siyasi maraqlar dayanır. Orta Asiya respublikalarının Rusiyadan təcridən uzaqlaşdırılması yollarından biri kimi bu layihə mühüm əhəmiyyətə malikdir. Həmçinin dünyanın ən zəngin neft ölkələrindən biri kimi tanınan İran məsələsində də bu layihəyə xüsusi önəm verilir. Odur ki, hesab edirəm ki, Marko Rubio görülməli olan işləri tezləşdirməyi təklif etməklə eyni zamanda, Orta Asiya respublikaları ilə də bu sahədə işlərin təcili görülməsini və razılaşmaların əldə edilməsini təklif edib. Həmçinin bəzi Aİ ölkələrinin perspektivdə gizli yollarla, yaxud üçüncü ölkələr vasitəsilə Rusiyadan enerji daşıyıcılarının almasını maraqsız etməyə hesablayır. Təsədüfi deyil ki, son vaxtlar həm ABŞ, həm də Aİ rəhbərliyi müxtəlif yollarla Rusiyadan qaz və neft məhsulları alanları xəbərdar edərək bunun davam edəcəyi halda ciddi şəkildə cəzalandırılmasını bildiriblər".

□ **Cavansir ABBASLI,**
 "Yeni Müsavat"

“Rusiya Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşmasına fəal dəstək verməkdə davam edir”. “Yeni Müsavat” bildirir ki, bunu Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov İrəvanda Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyanla geniş tərkibdə görüşü zamanı deyib.

S.Lavrov vurğulayıb ki, Moskva sülhün bərqərar olmasında və ikitərəfli münasibətlərin tam normallaşdırılmasında səmimi maraqlıdır. Onun sözlərinə görə, bu prosesin möhkəm təməli 2020 və 2022-ci illərdə Rusiya və Azərbaycan prezidentləri ilə Ermənistanın baş naziri arasında imzalanmış üçtərəfli sazişlərdir. “Biz Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin mətni üzrə razılaşmanı alqışlayırıq və sənədin yekun imzalanması üçün qalan məsələlərin həllini dəstəkləməyə hazırıq”, - Rusiya XİN başçısı qeyd edib. O vurğulayıb ki, İrəvan həm nəqliyyat və iqtisadi marşrutların açılmasında, həm də sərhəd və humanitar məsələlərin həllində Moskvanın dəstəyinə tam arxalana bilər. “Biz təhlükəsizlik sahəsini alyansımızın ən mühüm ölçülərindən biri hesab etməyə davam edirik. Ermənistanın müdafiəsi, suverenliyi və ərazi bütövlüyünü təmin etmək üçün əlimizdən gələni etməyə hazırıq”, - rusiyalı nazir bildirib.

Lavrov brifinqdə erməni jurnalistin Ermənistanda “Ukrayna ssenarisi”nin təkrarlanması mümkünüyü ilə bağlı sualını cavablandırarkən deyib ki, Ermənistanın “ukraynalılaşması” üçün heç bir səbəb görmür. Rusiya xarici işlər nazirinin sözlərinə görə, Ermənistan Rusiyanın dostu və müttəfiqi olaraq qalır. Rusiya XİN rəhbəri Qafan (Qərbi Zəngəzur) şəhərində Rusiya konsulluğunun açılması üçün hazırlıq işləri aparıldığını deyib.

Maraqlıdır ki, mayın 21-də İrəvanda Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin binası qarşısında Avropa Partiyasının təşəbbüsü ilə etiraz aksiyası keçirilib. Etirazçılar Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovun səfərinə və qəbuluna etiraz edirlər. Etirazçılar əllərində Ermənistan və Avropa İttifaqının bayraqları, habelə Rusiya Prezidenti Vladimir Putin və xarici işlər naziri Sergey Lavrovun təsvirləri olan, üzərində “Qatillər” sözləri yazılmış plakatlar tutublar. Ermənistan Avropa Partiyası 2018-ci il noyabrın 6-da İrəvanda təsis qurultayını keçirib. Tigran Xzmalyan partiyanın sədri seçilib. Partiya hazırda parlamentdə təmsil olunmur. Tigran Xzmalyan təsdiq edib ki, partiya bundan son-

Lavrova İrəvanda “qamçı və kojik”

Rusiyanın baş diplomatının açıqlamalarının pərdəarxası; Kremlin Ermənistanla bağlı planlarının anonsu nə vəd edir?

ra da müxalifət kimi fəaliyyət göstərəcək və hökuməti Avropa İttifaqına üzv olmağa cəlb etmək üçün fəaliyyətini davam etdirəcək. Partiya Ermənistanın Avropaya integrasiyasını dəstəkləyir. Partiya Ermənistanın Avrasiya İttifaqına hazırkı üzvlüyünə qarşıdır və Ermənistanın Aİ ilə dərin ticarət zonasına daxil olmasını dəstəkləyir.

“İrəvanda Rusiya Prezidenti Vladimir Putini təhqir edən plakatın görünməsi ilə bağlı təxribatın arxasında “Qərb izi” var”. Bu fikri Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova deyib. O, Ermənistandakı ABŞ səfirliyi əməkdaşlarının bu işdə əllərinin olmasını da istisna etməyib.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Lavrovun başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib. Məlumatla görə, Paşinyan Ermənistanla Rusiya Federasiyası arasında münasibətlərin hazırkı vəziyyətini şərh edib. Lavrov qəbula görə minnətdarlığını bildirib və Rusiyanın Ermənistanla münasibətləri inkişaf etdirməyə hazır olduğunu vurğulayıb. Həmsöhbətlər Ermənistan-Rusiya ikitərəfli gündəliyi, Avrasiya İqtisadi İttifaqı çərçivəsində əməkdaşlıq, həmçinin regional və beynəlxalq təhlükəsizlik məsələlərini müzakirə ediblər. Heç şübhəsiz ki, qapalı müzakirələr Ermənistan üçün asan keçməyib. Hər halda, Lavrovun 7 rayonun işğal olunmasında Rusiya silahlarından istifadəni Ermənistanın başına qaxması sıradan məsələ deyildi və ermənilərin Lavrova qarşı şantajına cavab məqsədi daşıyır. Eyni zamanda Lavrov Kremlin xəbərdarlığını Paşinyan hakimiyyətinə gətirib. Ermənilərin rəsmi və qeyri-rəsmi səviyyədə qandaşları olan Lavrovu “qamçı və kojik”lə qarşılama da maraqlı situasiya yaradır.

Deputat, Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Arzu Nağıyev “Yeni Müsavat”a açıqlamasında S.Lavrovun İrəvan səfəri ilə bağlı maraqlı məqamlara toxundu. Millət vəkili bildirdi ki, Ermənistanda seçkilərin vaxtı ya-

xınlaşdıqca Rusiya regional və Ermənistanla bağlı siyasi maraqlarını daha qabarıq şəkildə ortaya qoyur: “Hətta Rusiya Prezident Administrasiyasının rəhbərinin müavini Sergey Kiriyenko səviyyəsində kurator da ayrılıb. Elə buna görə də Lavrovun səfəri və orada verdiyi açıqlamalar əslində bir neçə mühüm geosiyasi və diplomatik mesajı özündə birləşdirir. Təzyiq və təşviq vasitələri artıq işə salınıb. Məqsəd Ermənistanı nüfuz dairəsində saxlamaqdır. Lavrovun Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin normallaşmasına verdiyi mesaj Moskvanın proseslərə nəzarəti itirməmək istədiyini göstərir, çünki ABŞ və Avropa bu proseslərdə daha aktiv olduqları üçün onları qabaqlamaq lazımdır, buna görə də canfəşanlıq ən yüksək səviyyədə aparılır. Müxtəlif vaxtlarda verilən bəyanatlara istinad etmək də elə bununla bağlıdır. Ermənistana ciddi bir təsir göstərməklə Qərbin sülh layihəsini pozmağa çalışırlar”.

A.Nağıyev digər məqamlara da diqqət çəkdi: “KTMT ilə bağlı da Lavrovun əsas məqsədi Ermənistanın son vaxtlar Qərblə hərbi əməkdaşlığının artmasına cavab olaraq Moskvanın xəbərdarlığıdır. Təbii ki, burada Ermənistan ərazisində dislokasiya olu-

nan 102 saylı hərbi bazanın, eyni zamanda hələ də Ermənistan sərhədlərini qoruyan rus sərhədçilərin fəaliyyətindən söhbət gedir. Bir incə məqam kimi Lavrov xəbərdarlıq edir ki, hərbi kontingent bu ərazidə ciddi nəzarətə malikdir. Lavrovun digər bir çatdırması da təbii ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması və onun əhəmiyyəti ilə bağlıdır, bu məqsədlə Qafan şəhərində konsulluğun açılmasına çalışılırlar”. **Komitə sədri qeyd etdi ki, bu, həm də Azərbaycanca bir mesajdır:** “Lavrovun səfəri zamanı baş verən etiraz aksiyaları birmənalı şəkildə hakimiyyətin razılığı olmadan baş verə bilməzdi və bu da Rusiyaya qarşı cəmiyyətin bir hissəsində narazılıqların olduğunu göstərmək üçündür. Elə Mariya Zaxarovanın “təxribatın arxasında Qərb izi var” deməsi də bununla bağlıdır. Səfərin nəticələri belə düşünməyə əzmin yaradır ki, Rusiya Ermənistandan gedən deyil və hər addımda da başa salmağa çalışır ki, sərhədlər, daxili və xarici təhlükəsizliyinizin təmin edilməsi, Qərbə meyilliyin sonunun Ukrayna ssenarisi ilə nəticələne biləcəyi Rusiyadan asılıdır və Paşinyan bundan ciddi nəticə çıxarmalıdır. Məlumdur ki, Rusiyanın da vəziyyəti ürəkaçan deyil və hətta kritikdir. Belə bir mə-

“Soyqırımı abidəsi” əvəzinə Ağrı dağı...

İrəvanda qondarma erməni soyqırımı memorialına ziyarət dünən Ermənistanda səfərdə olan Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrovun programından çıxarılıb.

Bu barədə “Hraparak” qəzeti məlumat yayıb.

Erməni nəşri xatırladır ki, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi Sergey Lavrovun səfəri ərəfəsində onun səfər proqramını açıqlayıb: “Rusiya XİN bəyan etmişdi ki, ənənəyə uyğun olaraq, səfər çərçivəsində İrəvanda “Naməlum əsgərin məzarının əbədi məşəli” önünə gül dəstələri, (qondarma) erməni soyqırımı qurbanlarının xatirəsinə ucaldılmış abidənin önünə əklil qoyulacaq. Amma dünən məlum olub ki, soyqırımı memorialına ziyarət səfər proqramından çıxarılıb, Sergey Lavrov ora sadəcə əklil göndərib.

Rəsmi izahat səfər proqramının dolu olması ilə bağlıdır. Ancaq Rusiya XİN bunu “Naməlum əsgər” abidəsini ziyarət edərkən, Lavrovun çəkilməsi, arxa planda Ağrı dağı olan foto ilə kompensasiya etməyə çalışıb”.

Xatırladaq ki, Ağrı Türkiyə ərazisində yerləşən dağdır və ölkənin ən yüksək zirvəsidir. Ermənilər uzun illərdir Türkiyənin bu ərazisinə iddia irəli sürürlər. Ermənilərin bu işğalçı iddiaları Ermənistanın gerbi və konstitusiyasında da öz əksini tapıb. Ermənistan Konstitusiyasında Azərbaycanla qarşıda ərazi iddiası var. Rəsmi Bakı sülh sazişinin imzalanması üçün bu məqamların konstitusiyadan çıxarılmasını və gerbin dəyişdirilməsini tələb edir.

□ “Yeni Müsavat”

qamda Ermənistanı itirmək ölümə bərabər bir məsələdir, Türkiyə-Ermənistan sərhədi NATO-Rusiya sərhədidir. Ona görə də Moskva siyasi, diplomatik və təhlükəsizlik vasitələri ilə seçkilər də daxil olmaqla “yumşaq güc”, silah vasitəsilə təhdid metodlarından istifadə edir. Əsas problem də ondan ibarətdir ki, Ermənistanın heç bir vaxt müstəqil daxili və xarici siyasəti

olmayıb...”

Ermənistan XİN rəhbəri, baş naziri və prezidenti ilə görüşdən sonra Lavrov Moskvaya hansı cavabları apardı, əsas məsələ budur. Ararat Mirzoyanın “Ermənistan Avropa İttifaqına üzv olmağa hazırlaşmır” deməsi də maraqlı məqamdır. Amma ermənilər çox hallarda dediklərinin əksi-ni edirlər. Gözləyək...

□ **Elsad PAŞASOY,** “Yeni Müsavat”

Rusiya Ukraynaya silah yardımlarını belə izləyib

Rusiya Ukraynada və Avropada yerləşən minlərlə müşahidə kamerasını sındıraraq, Ukrayna Silahlı Qüvvələrinə göndərilən hərbi yardımların marşrutunu izləyib. Bu barədə "The Guardian" Britaniya kəşfiyyatına istinadən məlumat yayıb.

Bildirilir ki, əsasən hərbi obyektlər və dəmir yolu stansiyalarının yaxınlığında yerləşən 10 minə yaxın müşahidə kamerası Rusiya tərəfindən izləmə məqsədilə ələ keçirilib.

Bu kameraların 80 faizi (təxminən 8 min ədəd) Ukraynada, 10 faizi Rumıniyada, 4 faizi Polşada, 2,8 faizi Macarıstanda və 1,7 faizi Slovakiyada yerləşib.

Sibiqa Azərbaycana gəlir

Ukraynanın xarici işlər naziri Andrey Sibiqa Azərbaycana səfər edəcək. "Report"-un əldə etdiyi məlumata görə, səfər mayın 25-nə planlaşdırılır. Səfər çərçivəsində Ukrayna XİN başçısının Azərbaycan xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov və digər bir sıra dövlət rəsmiləri ilə görüşlərinin keçirilməsi gözlənilir.

Zelenski Rusiyanın itkilərini açıqladı

Rusiya ordusu avqustda Kursk əməliyyatı başlayandan ciddi itkilər verib. Bu barədə Ukrayna Prezidenti Vladimir Zelenski sosial şəbəkədə bildirib.

Ukrayna lideri orada rusların 63 mindən çox ölü və yaralı olduğunu bildirib. Zelenski hazırda cəbhədə ən qaynar nöqtənin Donetsk vilayətində, xüsusən də Pokrovsk istiqamətində olduğunu qeyd edib.

"Putin müharibəni dayandırmayacaq, çünki..."

ABŞ Prezidenti Donald Tramp bu həftə Rusiya lideri Vladimir Putinlə danışdıqdan sonra Avropa liderlərinə bildirib ki, Putin müharibəni dayandırmağa hazır deyil, çünki o, artıq qalib gəldiyini düşünür.

Bu barədə "The Wall Street Journal" nəşri məlumat yayıb

Məlumatda qeyd edilir ki, Tramp ilk dəfə bu realığı açıq şəkildə etiraf edib. Onun bu etirafı Avropa liderlərinin artıq çoxdan dərk etdiyi bir həqiqəti təsdiqləyib. Halbuki Tramp əvvəllər dəfələrlə bəyan edib ki, guya Putin sülh istəyir.

Lakin Trampın bu anlayışı onu Avropanın və Ukrayna Prezidenti Vladimir Zelenskinin gözlədiyi addımı atmağa, yəni Rusiyaya qarşı təzyiqləri gücləndirməyə vadar etməyib.

Nəşrin mənbələrinə görə, Tramp Putinlə danışmadan öncə Avropa liderləri ilə görüşündə Rusiya prezidentinin atəşkəsdən imtina edəcəyi təqdirdə sanksiyalar tətbiq edə biləcəyini söyləyib. Lakin bazar ertəsi fikrini dəyişib və əvəzində Rusiya ilə Ukrayna arasında Vatikanda daha aşağı səviyyəli danışıqlara başlamaq istədiyini bəyan edib.

Avropalılar bu vəziyyətdə müəyyən müsbət cəhət də görüblər: Putinin mövqeyi artıq hər kəsə, o cümlədən Trampa da bellidir, o, hələlik müharibəni dayandırmayacağına qərar deyil. Bu da Avropa ölkələrinə göstərir ki, Ukraynaya dəstək əsasən onların üzərinə düşür. Jurnal yazır ki, avropalılar Tramp administrasiyasının ABŞ silahlarının ixracını yalnız bu silahların pulunu Avropa və ya Ukrayna ödədiyi müddətdə davam etdirəcəyinə inanır.

Bəzi Rusiya elektron mediasında Azərbaycanı hədəf alan yazılar artmaqdadır. Kreml klanının partiya tapşırıqlarının həlim icraçısı kimi şöhrət qazanmış rusiyalı oliqarx Konstantin Malofeyevlə əlaqəli olan Rusiyanın məşhur "Tsarqrad" qəzeti isə son vaxtlar Azərbaycana və onun rəhbərliyinə daha çox diqqət yetirməyə başlayıb, az qala hər gün anti-Azərbaycan məzmunlu materiallar yayır.

silah tədarükü ilə bağlı da məlumat yaymışdı. İddia olunurdu ki, Azərbaycanın 2022-ci ildə istehsal olunan 120 mm-lik 40M11 minaları Ukraynaya satılıb.

Rusiya mediası ötən ilin iyununda da Ukrayna qüvvələrinin arsenalında Azərbaycan istehsalı olan 82 mm-lik 20N5 minaatanları olduğunu yazmışdı.

Bəlli idi ki, Azərbaycanda bu minaatanların istehsalına təxminən on il əvvəl başlanıb. Beynəlxalq sərgilərdə dəfələrlə nümayiş etdirilən 20N5

hansısa beynəlxalq qanunların pozulmasıdır?

Politoloq Yusif Bağırzadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycanın Ukraynaya humanitar dəstəyi və ümumiyyətlə, Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləməsi müharibənin ilk günündən elan olunan xətdir və rəsmi Bakı bu mövqeni bütün platformalarda, hətta Rusiya rəhbərliyi ilə görüşlərdə də dəfələrlə elan edib: "Odur ki, indi Azərbaycanın Ukraynaya yardımlarını əsas götürərək,

şəxsləri cəzalandırmaq əvəzinə, bu şəkildə mövqə sərgiləmək heç bir halda qəbul edilən deyil: "İndi aparılan kampaniyanın Prezident İlham Əliyevin 9 mayda Rusiyaya səfərdən imtina etməsi, xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Ermənistan səfəri və Rusiya-Ermənistan münasibətlərindəki istiləşmə fonunda baş verməsi isə bir daha rəsmi Kremlin əsl niyyətini ortaya qoyur. Moskva bütün üzə görünən fikir ayrılıqlarına baxmayaraq, Cənubi Qaf-

Rusiyadan yenə "Azərbaycan Ukraynaya yardım edir" isterikası

Bakı müharibədən əziyyət çəkən ölkəyə ancaq humanitar yardım edir, bunu Kremldə də yaxşı bilirlər, amma...

Ekspertlərə görə, Rusiyada anti-Azərbaycan lobbisi həmişə aktiv fəaliyyətdədir. Bu ölkədə Azərbaycanın hərəkət suveren siyasətini qəbul etməyən qüvvələr var və onlar çalışırlar ki, bütün postsovet respublikaları haqda belə radikal mövqə sərgilənsin. Bu da bolşevik təfəkkürüdür - kim bizimlə deyilsə, deməli, bizə qarşıdır. Ona görə də həmin dairələr Azərbaycanı nədənsə ittiham etməyə bəhanə axtarırlar. Bu, Rusiyadakı neoimperialist zehniyyət sindromundan irəli gəlir.

Onlar iki ölkə arasında yaranmış bu soyuqluqdan istifadə etməyə çalışırlar. Rusiya-Azərbaycan əlaqələrinin inkişafında heç bir əngəl yoxdur, Bakı Moskvaya qarşı heç bir blokda yer almır, sanksiyalara qoşulmayıb. Bu yanaşma Ukrayna münaqişəsi prizmasından indi daha qabarıq görünməkdədir. Müharibə millətçiliyi gücləndirir, rusofobiya təqdimatı şışirdir.

İsteriyanın növbəti dalğası olaraq, yenə Azərbaycanın Ukraynaya yardımları yada düşüb. Birincisi, Azərbaycan müstəqil dövlətdir və kimə kömək edəcəyini özü qərar verir. Azərbaycan bir çox başqa ölkələr kimi Ukraynaya da Rusiya ilə birbaşa qarşıdurmaya getmədən humanitar yardım edir, bunu Kremldə də yaxşı bilirlər.

Son üç ildə valideynləri Rusiya-Ukrayna münaqişəsi zamanı dünyasını dəyişmiş və ya əsir götürülən 273 ukraynalı uşaq Azərbaycanda reabilitasiya keçib.

Yada salaq ki, Rusiya mediası zamanında Azərbaycanın Ukraynaya guya

minaatanları xarici analoqlarından daha kiçik ölçüləri və uzaq məsafələrdə hədəfləri vurmaq qabiliyyəti ilə fərqlənib. Bir neçə il əvvəl Azərbaycanın Müdafiə Sənayesi Nazirliyi bu minaatanların bir sıra ölkələrə ixracı ilə bağlı danışıqlar apardığını açıqlamışdı. Azərbaycan BMT-nin silahlara nəzarət rejiminin tələblərinə uyğun olaraq və bunun üçün müvafiq sertifikatla malik olan 20H5 minaatanlarını Yaxın Şərqi bir sıra ölkələrinə də satıb. Rəsmi mənbələr də bildirib ki, Azərbaycan heç vaxt Ukraynaya heç bir silah növü, o cümlədən 20N5 minaatanları satmayıb və ötürməyib. Yəni əsasən erməni mənbələrinin yaydığı, Rusiya mediasının da istinad etdiyi bu tip məlumatların heç bir real əsası yox idi və təxribat xarakterlidir. İndi yenidən humanitar yardımları kölgələmək cəhdləri var.

Bəs Rusiya mediasının isterikasının əsası varmı? Məgər humanitar yardım

ölkəmizi hədəfə alan mövqə sərgiləmək üçün sadəcə bir bəhanədir. Rusiyada bir çox dairələr, media quruluşları onsuz da Azərbaycana qarşı münasibətdə bir sıra hallarda müttəfiqlik və tərəfdaşlıq münasibətlərini pozan mövqə sərgiləyir və o baxımdan da indi aparılan anti-Azərbaycan kampaniyası yeni bir şey deyil. Rusiyada ayrı-ayrı media qurumlarının və ekspertlərin Azərbaycan və xalqımız əleyhinə kampaniya aparması, ünvanımıza təhqirlər yağdırmasının arxasında rəsmi Moskvanın dayandığı şübhə doğurmur. Hər kəs bilir ki, Putin hakimiyyətindəki minlərlə fərqli düşüncə, fərqli mövqə ortaya qoyması mümkün deyil və Rusiyada da nə müstəqil media, nə də müstəqil ekspertlərə çıxış imkanı verən hansısa media qurumu mövcuddur".

Politoloq qeyd etdi ki, Azərbaycanın haqlı iradlarından nəticə çıxarmaq, üzr istəmək, cinayət törətmə

qazdakı əsas müttəfiqinin Ermənistan olduğunu bir daha sübut edir. Bu, onsuz da məlum olan həqiqətin etirafıdır. Yoxsa ki, Azərbaycanın humanitar yardım kampaniyasına qarşı bu qədər dözümsüzlük nümayiş etdirilməzdi".

Y.Bağırzadə vurğuladı ki, Azərbaycan Rusiyadan fərqli olaraq humanitar yardım adı altında separatçılara silah-sursat daşımır: "Rusiya "sülhməramlı" qüvvələrinin ərazimizdə olduqları müddətdə erməni separatçılarına, erməni quldur dəstələrinə necə silah daşdığını hər kəs görüb və bilir. Bunu təsdiqləyən görüntülər də əldə edilmişdi. İndi əgər Moskva bu cür kampaniya ilə Azərbaycana təzyiq göstərə biləcəyini, bizim haqlı mövqeyimizdən geri çəkilməyimizi düşünürsə, bunda yanlış və gec-tez bu cür mövqenin Rusiyanın özünün maraqlarına zərbə vuracağını da görə-cək".

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Azərbaycan ərazisinə gətirilən "Aksizli malların aksiz dərəcələri" nə edilən dəyişikliyə görə, mühərrik benzinləri üzrə aksiz dərəcəsi 2025-ci il 1 iyun tarixinədək 1 ton üçün 1 manat təşkil edəcək. Qeyd edək ki, bundan əvvəl verilən qərara əsasən, aksiz dərəcəsinin 200 manatdan 1 manata endirilməsi 2024-cü il 31 dekabr tarixinədək qüvvədə olmalı idi.

"Teleqraf" xəbər verir ki, 2025-ci ilin ilk rübündə Azərbaycan xaricdən 53.3 min ton və ya 42.21 milyon dollar dəyərində Aİ-92 markalı benzin idxal edib. Bu da öncəki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 5 dəfədən çox artım deməkdir.

Yanvar-aprel aylarında ölkədə 424,4 min ton benzin istehsal edilib. Bu, ötən ilin uyğun dövrü ilə müqayisədə 17 faiz azdır. Ölkənin anbarlarında 44 min ton benzin var. 2024-cü ilin eyni dövründə 511,6 min ton (2023-cü ilin 4 ayı ilə müqayisədə 8,5% artım) benzin istehsal edilib. Ehtiyatların həcmi 66,2 min ton olub.

Gömrük statistikasına görə, hesabata dövründə Azərbaycan benzinini Rusiya, Rumıniya və Belarusdan idxal edib. Bir ton benzinin idxal xərcləri 776.1 dollar təşkil edib. 2024-cü ilin ilk iki ayında bu rəqəm 799.82 dollar olub. Hazırda ölkədə Aİ-92 markalı benzinin bir litri 1.1 manat təşkil edir.

Nəzərə çatdıraq ki, Nazirlər Kabineti, digər qazoyllar, o cümlədən dizel yanacağının 1 ton üçün isə aksiz dərəcəsinin 80 manatdan 1 manata endirilməsi barədə qərarın da müddətini 2025-ci il 1 iyun tarixinədək uzadıb.

Qeyd edək ki, idxalın kəskin artması nəticəsində Nazir

Yanacaq ucuzlaşacaq?

Benzinlə bağlı baş nazirin 1 manat qərarı

lər Kabineti SOCAR-ın idxal etdiyi Aİ-92 benzinini və dizel yanacağının perəkəndə satış qiyməti isə 1 litr üçün 1 manat müəyyən edildi. Bu onunla əsaslandırıldı ki, dizel yanacağından istifadənin daha yüksək ekoloji zərərini nəzərə alaraq, daha çox benzin istehlakına keçilməsi məqsədilə benzinlə dizel arasındakı qiymət fərqi azaldılıb. Qiymət dəyişikliyi enerji təhlükəsizliyinin dayanıqlığını təmin etməklə yanaşı, yanacaq qənaət edən hibrid, elektrik və sıxılmış təbii qaz (CNG) mühərrikli avtomobillərə keçidi sürətləndirəcək. Lakin görünən odur ki, həm dizel, həm də

benzin idxalı artmaqdadır. Hazırda yerli istehsal daxili tələbatı ödəmir. Belə ki, benzin kimi dizelin də istehsalı bu ilin yanvar-aprel aylarında ötən ilin uyğun dövrü ilə müqayisədə 8,2 faiz azalıb. Hesabat ayında 726, 4 min ton dizel istehsal edilib. Mayın 1-nə hazır dizel yanacağı ehtiyatı 154,7 min ton təşkil edib. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2024-cü ilin 4 ayında ölkədə 791 min ton (5,3% artım) dizel istehsal edilib. Ehtiyatların həcmi 167,2 min ton olub. Yeri gəlmişkən, Bakı Neft Emalı Zavodu (BNEZ) bu ilin mart ayında baş vermiş güclü yağından sonra hələ də fə

aliyyətini bərpa etməyib. Aparılan bərpa işlərinə baxmayaraq, SOCAR hələ də zavodu işə sala bilmir. Ekspertlərə görə, bu da ölkədə benzin və dizel yanacağı ehtiyatlarının kəskin azalmasına səbəb olub.

SOCAR daxili bazarın tələbatını ödəmək və yanacaq doldurma məntəqələrində qıtlığın qarşısını almaq üçün Rusiyadan benzin idxalını artırıb. Yanacaq sərflənən vəsaitlər əhalinin gündəlik xərclərində mühüm yer tutur. Bu ilin yanvar-aprel aylarında perəkəndə ticarət şəbəkəsində 1 milyard 156 milyon manatlıq avtomobil benzinini və dizel yanacağı məhsulları satılıb. Bu, 2024-cü ilin yanvar-aprel aylarına nisbətən 7 faiz çoxdur. Alıcıların perəkəndə ticarət şəbəkəsində aldığı mallara xərclədiyi vəsaitin 6,3 faizi avtomobil benzinini və dizel yanacağının alınmasına sərf olunub.

Tanınmış iqtisadçı-expert Razi Abbasbəyli Sherg.az-a söyləyib ki, bu qərarın əsas məqsədi sosial-iqtisadi sabitliyi qoruyub saxlamaq və inflyasiya təsirlərini azaltmaqdır: "Dünya bazarlarında neft qiymətlərindəki dalğalanmalar və xarici valyutanın təsirləri idxal edilən yanacağın qiymətlərinə də təsir göstərəcək. Bu da nəticə etibarilə müəyyən gərginliyin

yanarmasına səbəb ola bilər. Ona görə də əsas məqsəd inflyasiya təsirlərini aşağı salmaq və ölkəyə yanacaq idxal edən idxalçıların xərclərini azaltmaqdır. Bu, onların xərclərini qismən yüngülləşdirir və ölkədə inflyasiya təsirlərini azalda bilər. Nəzərə almaq lazımdır ki, logistika xərclərinin artması gözləniləndir, eyni zamanda ölkə daxilində yanacağın qiymətlərinin bahalaşması riskləri yaranır. Ona görə də hökumət belə bir qərar verib, amma qərar iyun ayının birinə qədərdir. İyun ayının birindən qərarın qüvvədə olma müddəti artırılmasa, sosial-iqtisadi təzyiqlər çox olacaq. Çünki Azərbaycan əsasən idxal edən ölkələrdən biridir. Yəni daha çox idxal üzərində iqtisadiyyatı formalaşmış dövlətdir. Biz yalnız neft və qaz ixrac edən ölkəyik. Ona görə də hər zaman Azərbaycan manatına xarici təzyiqlər mövcuddur. Bu təzyiqlərin davamlı olmasının qarşısını almaq üçün mövsümü və mütəmadi olaraq qısa müddətli də olsa, hökumət belə qərarlar qəbul etmək məcburiyyətində qalır. Ümid edirəm ki, qərarın qüvvədə olma müddəti daha bir neçə ay uzadılacaq. Əgər uzadılmasa, müəyyən risklərin ortaya çıxması qaçılmazdır".

"Yeni Müsavat"

Əhalinin banklara borcu daha da artıb

Azərbaycan iqtisadiyyatının kredit tutumu geri qalır; professor deyir ki, bankların fəaliyyəti lombard prinsipinə bənzəyir

Bu ilin I rübündə də Azərbaycan əhalisinin borclanma səviyyəsində artım dinamikası davam edib. "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) kreditləşmə fəaliyyətinə dair sorğunun nəticələrində bildirilir. Sənədə əsasən, yanvar-mart aylarında respondent bankların 85%-i əhalinin borclanma səviyyəsində dəyişiklik olmadığını, 15%-i isə orta dərəcədə artım olduğunu bildirib. Nəticədə rüb üzrə diffuziya indeksi 8% təşkil edib. Bu isə əhalinin borclanma səviyyəsində artım dinamikasının davam etdiyini göstərir.

3 ayda cəmi istehlak kreditləri, o cümlədən kredit kartları üzrə kredit standartlarında sərbəstləşmə davam edib. İstehlak kreditləri üzrə standartlarda sərbəstləşmə əsasən kreditlərin maya dəyərinin və komissiya məbləğinin artımı formasında olub. Respondentlər növbəti rübdə ümumi istehlak kreditləri, o cümlədən kredit kartları üzrə standartlarda sərbəstləşmənin davam edəcəyini proqnozlaşdırırlar. Sorğunun nəticələrinə əsasən, ümumi istehlak kreditlərinə, o cümlədən kredit kartlarına tələbdə dəyişiklik olmayıb. Banklar növbəti rübdə ümumi istehlak kreditləri üzrə tələbdə artım olacağını, bununla belə, kredit kartlarına tələbdə dəyişiklik olmayacağını proqnozlaşdırırlar.

Istehlak kreditləri üzrə maliyyələşmə dəyəri, kapital

mövqeyi və əhalinin ödəmə qabiliyyətinə dair gözləntilər kredit standartlarına sərbəstləşdirici təsir göstərüb. Bütövlükdə, sorğu nəticələrinə əsasən, bankların istehlak portfeli üzrə artım dinamikasının növbəti rüb də davam edəcəyi gözlənilir.

Bəs bu artımın başlıca səbəbləri nədir? Bankların kredit standartlarını sərbəstləşdirməsi nə ilə izah olunur? Bu, risklərin artması ilə bağlıdır. Kreditlərin maya dəyərinin və komissiya haqlarının artması və təndəşlər üçün hansı çətinlikləri yarada bilər?

Iqtisad elmləri doktoru, professor Fikrət Yusifov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikrini bildirib: "Azərbaycanda bank sektorunun fəaliyyətində ən ciddi problemi bütün səviyyələrdən verilən kreditlə fiziki və

hüquqi şəxslərin real əlçatanlığının olmamasıdır. Banklarımız bu gün iqtisadiyyatdan üz çevirib desək, yatacağıq. Ümumi kredit partfelində biznes kreditlərinin çox az bir paya sahib olması dediklərimizin sübutudur. Təəssüflər olsun ki, bizim banklar hələ ki, iqtisadiyyata üz tutmaq istəyində deyillər. Dünya təcrübəsində bir böyük həqiqət ondan ibarətdir ki, biznesin ən öncül

maliyyə mənbəyi bank krediti olmalıdır. Mən dəfələrlə bu barədə demişəm - bu gün Azərbaycan iqtisadiyyatının kredit tutumu inkişaf etmiş ölkələrdəki eyni göstəricidən 5-6 dəfə və bəzən daha çox geridə qalır. Hətta iqtisadiyyatın elə sahələri var ki, ora kredit tutumu 2-3% təşkil edir. Bu sıraya ilk növbədə aqrar sektor aiddir. Bir gerçəyi də etiraf etməliyik ki, bir çox hallarda bankların ver-

diyi biznes kreditlərinin də bir böyük payı nəticə etibarilə biznesin inkişafı üçün deyil, sadəcə, istehlak krediti kimi istifadə olunur. Əgər bu reallıqları da nəzərə alsaq, onda bizim iqtisadiyyatın kredit tutumu bank statistikasında təqdim olunan kimi 15-18% deyil, bundan bir xeyli aşağıdır".

Professor əlavə edib ki, biznesin kredit əlçatanlığının olmaması onun nəfəsliliyinin

kəsilməsi deməkdir və banklarda bunu anlamalıdır: "Dövlət bank sektorunun inkişafı üçün çox işlər görüb və bu işləri görməkdə davam edir. Buna dair onlarla misal göstərmək olar. Məsələn, Beynəlxalq Bankın keçmiş rəhbərliyinin sərbəst idarəçiliyi nəticəsində bankın zərərini kim ödədi? Təbii ki, dövlət! Yəni 18 milyard manata qədər zərər dövlətin büdcəsindən ödənilirdi. Digər nümunələr də gətirmək mümkündür. Bu səbəbdən banklar öz fəaliyyəti ilə dövlətin yürütdüyü iqtisadi siyasəti dəstəkləməli və bu məsələdə pozitiv mövqe sərgiləməlidir.

Təəssüflər olsun ki, bütün bu dediklərimizin əvəzində banklarımız fəaliyyətini yüksək gəlir gətirən və "səbəllə zəmanət" olan istehlak kreditləri vermək istiqamətində qurublar. Bir qədər də obrazlı desək, bu cür fəaliyyət prinsipə lombard fəaliyyətinə daha yaxındır.

Banklar nədən verilən istehlak kreditlərinin şərtlərini getdikcə sərbəstləşdirirlər? Bunun ən doğru izahı belədir - bəzi fiziki şəxslər kreditləri götürərkən onu geri qaytarmaq imkanlarını düzgün hesablaya bilmirlər. Nəticədə bu kreditlərin geri qaytarılmasında problem yaranır. Bu da öz növbəsində bankları məcbur edir ki, kredit şərtlərini daha da sərbəstləşdirməsinlər".

Afaq MİRAYIQ, "Yeni Müsavat"

“Azərbaycan ümumilikdə təşkilatın üzv ölkələrinə 20 milyard ABŞ dollarından çox sərmayə qoyub”. Bu barədə Prezident İlham Əliyev Türk Dövlətləri Təşkilatının Dövlət başçıları Şurasının qeyri-rəsmi iclasında çıxışı zamanı bildirib.

Dövlət başçısı qeyd edib ki, Türk İnvestisiya Fondunun rəsmi olaraq bu il fəaliyyətə başlaması nəzərdə tutulur.

Türk Dövlətləri Təşkilatına (TDT) üzv ölkələrin iştirakı ilə yaradılan fondun məqsədi üzv ölkələrin mülki müdafiə mexanizminin yaradılması, iqtisadi birləşmənin möhkəmləndirilməsi, regiondaxili ticarəti genişləndirmək, iqtisadi fəaliyyətləri dəstəkləmək vasitəsilə TDT-nin üzv dövlətlərinin iqtisadi inkişafına töhfə verməkdir.

Fondun fəaliyyəti Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin iqtisadi potensialının inkişafına, onlar arasında ticari-iqtisadi əməkdaşlığın gücləndirilməsinə, birgə layihələrin həyata keçirilməsinə yönəldiləcək.

Qeyd edək ki, Türk İnvestisiya Fondunun təsis yığıncağı ötən il mayın 18-də İstanbulda keçirilib. İclas çərçivəsində Türkiyə, Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistan tərəfindən yaradılmış fondla Türkiyə Respublikası arasında “Ev Sahibi Ölkə Müqaviləsi” imzalanıb. Bundan başqa, Azərbaycandan namizədliyi təqdim edilmiş Ramil Babayev fondun baş direktoru seçilib.

Türk İnvestisiya Fondu həm dövlət, həm də özəl sektor investisiyalarını sürətləndirəcək. Bundan əlavə, fond bir çox sahələrdə layihələrə texniki dəstək verəcək. İnfrastruktur, bərpa olunan enerji, kənd təsərrüfatı və turizm kimi bir çox sahələrə investisiyaların artırılmasında mühüm rol oynayacaq və davamlı iqtisadi inkişafa töhfə verəcək.

İlkin mərhələdə Türk İnvestisiya Fondunun nizamnamə kapitalı 500 milyon ABŞ dolları olaraq müəyyən edilib. Bu ilin fevralında Macarıstanın fondun təsisçiləri sırasına qoşulması ilə nizamnamə kapitalının həcmi 600 milyon dollara çatdırılıb. Nizamnamə kapitalı hər birinin nominal dəyəri 50 min dollar olan 12 min paya bölünüb. Türk dövlətlərində hesab edirlər ki, Fond Türk dövlətlərinin əməkdaşlığının, birləşmənin, qardaşlığının daha da güclənib inkişaf etməsi, xüsusən də iqtisadi, ticari əlaqələrin, böyük və orta infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi istiqamətində çox böyük uğurdur.

Türk İnvestisiya Fondunun böyük hədəfləri

İlkin mərhələdə nizamnamə kapitalı 500 milyon ABŞ dolları olaraq müəyyən edilib

Dünyada belə fondlar çoxdur. Bunlara Avropa İnkişaf Fondunu, Avropa Yenidənqurma Bankını, Asiya İnkişaf Fondunu, İslam İnkişaf Bankını, Beynəlxalq Valyuta Fondunu və bu kimi digər fondları aid etmək olar. Onlar beynəlxalq səviyyəli banklar olsa da, bəziləri yüksək faizlə kreditlər verir. Türk İnvestisiya Fondunun isə daha çox üstünlüyü olaçaq. Məqsəd TDT-nin balanslı inkişafına dəstək və töhfələr verməkdir. Çünki fondun qurucuları, investorları qardaş dövlətlərdən ibarətdir. Ortada hansısa təmənnə yoxdur. Regiondaxili ticarətin gücləndirilməsi, iqtisadi fəaliyyətin dəstəklənməsi, TDT-yə üzv ölkələrin iqtisadi inkişafına töhfə verilməsi nəzərdə tutulur. Müxtəlif layihələr həyata keçiriləcək. Fondun layihələrini həyata keçirmək üçün investisiya layihələrinin qurulması nəzərdə tutulur. Nəqliyyat və logistika sahəsində saxlama və istehsal imkanlarının genişləndirilməsi istiqamətində tədbirlərin görülməsi planlaşdırılır. Bununla yanaşı, maliyyələşdirilməsi mümkün olan sahələrə sənaye, infrastruktur, kənd təsərrüfatı, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, turizmin inkişafı aiddir. Eyni zamanda fond bərpa olunan enerji və ətraf mühitin mühafizəsinə sərmayələrin qoyulmasını nəzərdə tutur.

Azərbaycan dövləti hər zaman türk dövlətləri ilə əməkdaşlığı yüksək qiymətləndirir, Türk dünyasındakı integrasiya proseslərinə dəstək verir. Azərbaycanın Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistanla sərbəst ticarət sazişləri qüvvədədir ki, bu da həmin ölkələrlə idxal gömrük rüsumlarının qarşılıqlı ləğvini nəzərdə tutur. Həmçinin Türkiyə ilə 2020-ci ildə Preferensial Ticarət Sazişi və 2023-cü ilin aprel ayında isə sazişin əhatə etdiyi məhsul siyahısının genişləndirilməsi məqsədilə əlavə protokol imzalanıb. Qeyd olunan addımların gələcəkdə Azərbaycanın üzv dövlətlərlə ticarət döviyyəsinin həcmi artmasına və dolayısı ilə iqtisadi aktivliyin yüksəlməsinə şərait yaradacağı proqnozlaşdırılır.

Prezident İlham Əliyev Macarıstandakı görüşdə bildirib ki, Azərbaycanın türk dövlətləri ilə nəqliyyat sahəsində əməkdaşlığı güclənir: “Son illər ərzində Azərbaycanda nəqliyyat infrastrukturuna - avtomobil yollarına, dəmir yolu xətlərinə, dəniz limanına, gəmiqayırma zavoduna, hava nəqliyyatına böyük həcmdə sərmayələr qoyulmuşdur. Nəticədə açıq dənizlərə çıxışı olmasa da Azərbaycan Avraşiyanın nəqliyyat-logistika mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir. Türkiyənin və Mərkəzi Asiya dövlətlərinin Azərbaycan ərazisindən tranzit keçən daşımalarının həcmi 2024-cü ildə 11 milyon ton təşkil etmişdir.

Qonşu ölkələrlə yeni əməkdaşlıq formatları yaratmış, müştərek müəssisələr qurmuşuq. Orta dəhlizin bir hissəsi olan Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunun daşıma qabiliyyəti keçən il Azərbaycanın vəsaiti hesabına 5 milyon tona çatdırılmışdır.

Orta dəhlizin rəqəmsallaşdırılmasına böyük önəm veririk. Hazırda Xəzər dənizi limanları arasında nəqliyyat əməliyyatlarının və ticarətin sadələşdirilməsi nəzərdə tutulan vahid rəqəmsal platformanın yaradılması layihəsi üzərində işlər davam etdirilir.

Xəzər dənizində 50-dən çox ticarət gəmisi olan Azərbaycan türk dövlətləri üçün önəmli tranzit xidmətləri göstərir. Hazırda Bakı gəmiqayırma zavodunda 10 yeni gəmi inşa edilir.

Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının yükəşir-ma qabiliyyəti 15 milyon tondan 25 milyon tona çatacaq”.

TİF-in Prezidentin qeyd etdiyi qarşılıqlı fəaliyyət imkanları geniş olan sahələri investisiya siyasəti üçün prioritet olaraq müəyyən etməsi bir daha göstərir ki, fondun fəaliyyəti türk dövlətləri arasında əməkdaşlığın daha da dərinləşməsinə mühüm töhfə verə bilər.

Qeyd etməyə dəyər ki, hazırda dünyada regional əsasda yaradılıb, beynəlxalq səviyyəli maliyyə qurumuna çevrilən fond-bank təcrübəsi var: Asiya İnkişaf Bankı, Avropa Yenidənqur-

ma və İnkişaf Bankı və sair. TİF-in belə quruma çevrilməsi mümkündürmü?

İqtisadçı Eldəniz Əmirovun “Yeni Məşavət”ə dediyinə görə, TİF gələcəkdə ciddi və beynəlxalq əhəmiyyətli maliyyə qurumuna çevrilə bilər: “Amma bunun üçün çox ciddi işlər görülməlidir. Birincisi, fondun kapital artımını, maliyyə təminatını yüksəltmək lazımdır. 600 milyon dollar müqayisəli götürsək, hələlik çox kiçik rəqəmdir. Asiya İnkişaf Bankının ödənilmiş kapitalının həcmi 7,5 milyard dollardan çoxdur. Əməliyyat portfeli isə 120-130 milyard dollar ətrafındadır. Yəni bir maliyyə qurumunun inkişafı üçün ilk növbədə dayanıqlı maliyyə mənbələri olmalıdır. İkinci mühüm məsələ investisiya istiqamətlərinin

nəzərdə tutulmasıdır.

Düşünürəm ki, TİF-in yaradıcıları olan türk dövlətlərinin yerləşdiyi coğrafiya, Şərqlə Qərb arasında tutduğu mövqe, resursları və sair baxımdan fond üçün üstünlük yaradır. Bu ölkələrin investisiya imkanlarının maksimal reallaşması baş verməyib: qaz, neft, günəş, külək enerjisi və sair sahələrdə xüsusilə”.

E.Əmirov TİF üçün perspektivli investisiya sahəsi kimi bölgə ölkələrində müasir logistik mərkəzlərin qurulmasını qeyd edir: “Bölgənin nəqliyyat dəhlizi mərkəzinə çevrilməsi yönündə görülən işlər fonunda müasir logistik mərkəzlərin inkişafı yetərinə deyil. Bundan əlavə, rəqəmsal nəqliyyat platformalarının, azad iqtisadi zonaların yaradılması

düzgün seçilməsidir. Burada həm regional, həm də sektoral genişlənmə mühüm rola malikdir. Analoji maliyyə qurumlarının investisiya istiqamətləri çoxşaxəlidir, ən müxtəlif sahələri əhatə edir. Bu baxımdan, düşünürəm ki, Türk İnvestisiya Fondu da bir neçə istiqamətlə məhdudlaşmamaqlı, inkişaf perspektivi olan digər sahələrə də yatırımlar etməlidir. Eyni zamanda hesab edirəm ki, beynəlxalq reyting agentliklərindən reyting alınması üçün işlərə başlanmalıdır. Təcrübə göstərir ki, müvafiq qiymətləndirmədən keçərək belə reytinglər alındıqdan sonra müxtəlif fondlara vəsait axını başlayır. Türk İnvestisiya Fondunun hələlik belə reytingi yoxdur”.

İqtisadçıya görə, TİF-in uğur qazanması üçün ən vacib şərtlərdən biri də onun idarəçiliyidir: “Keçilmiş təcrübələrdən açıq görünür ki, hansısa bir maliyyə qurumunun inkişafı üçün şəffaf və uğurlu idarəetmə kapital və dayanıqlı maliyyə təminatından daha böyük rola malikdir. Şəffaf olmasa, heç bir fond inkişaf edə bilməz. Bu baxımdan, TİF üçün şəffaf idarəetməni nəzərdə tutan hüquqi bazanın yaradılması zəruridir. Daha bir amil coğrafi fokuslanmadır. Hansı regionun, hansı sektorların seçiləcəyi, layihə seçimi, monitoring prosesi əvvəlcədən beynəlxalq səviyyəli hüquqi baza əsasında formalaşdır-

kimi potensial investisiya sahələri var. Qlobal investisiya axınlarının coğrafiyasına nəzər salsaq, görürük ki, qlobal investisiyaların üçdə bir hissəsi - 29 faizi Avropanın, 27 faizi Asiyanın, 28 faizi Şimali Amerikada, 10 faizi Latın Amerikasının payına düşür. Afrikada bu göstərici cəmi 3 faizdir. Çünki Afrikada yatırımları geri qaytarmaq şansları elə böyük deyil”.

Türk dövlətləri TİF-i işə saldıqdan sonra vahid valyuta üzərində işləməyə başlaya bilərlərmi? İqtisadçı bu istiqamətdə real işlərdən danışmağın çox tez olduğu qənaətinə gəlir: “Müxtəlif dövlətlərin vahid valyutasının olması üçün əvvəla, onların hamısının inkişaf səviyyəsi aşağı-yuxarı eyni olmalı, maliyyə-bank sektorları dərin integrasiya prosesindən keçməlidir. Türk dövlətləri son illərdə bir-birinə çox yaxınlaşıblar, lakin bu, vahid valyuta rejimi üçün tələb olunan integrasiyadan çox uzaqdır. Bu ölkələrin inkişaf səviyyələri, milli valyutalarının, iqtisadiyyatlarının dayanıqlıq və stabil-lik səviyyəsi çox kəskin fərqlənir. Avropa İttifaqının təcrübəsi var ortada, onlar 40 ildən artıq müddətdə yol gəldilər vahid valyutaya doğru. Bu baxımdan, düşünürəm ki, vahid valyuta məsələsini qaldırma doğru deyil”.

Oğurluq, yəni özgənün əmlakını gizli olaraq talamağa görə cəza sərtləşdirilir. Bu əmələ görə azadlıqdan məhrumetmə iki ildən üç ilə qaldırılır. Bununla bağlı Milli Məclisin plenar iclasında Cinayət Məcəlləsinə dəyişikliklərin edilməsi təklif edilib.

Qanun layihəsində qeyd olunub ki, bu dəyişiklik oğurluq əməlini artıq "böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayət" deyil, "az ağır cinayət" kateqoriyasına aid edir.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, ötən il oğurluq faktlarının sayı 2 732 vahid azalaraq 4 219-a düşüb ki, bu da 39,3 faiz azalma deməkdir. Mənzillərdən oğurluq faktları daha çox azalıb. Mənzillərdən 2023-cü ildə 1 517 oğurluq olduğu halda ötən il 892 oğurluq faktı qeydə alınıb.

Maraqlıdır, oğurluğa görə cəzanın sərtləşməsi cinayətlərin qarşısını ala biləcəkmi?

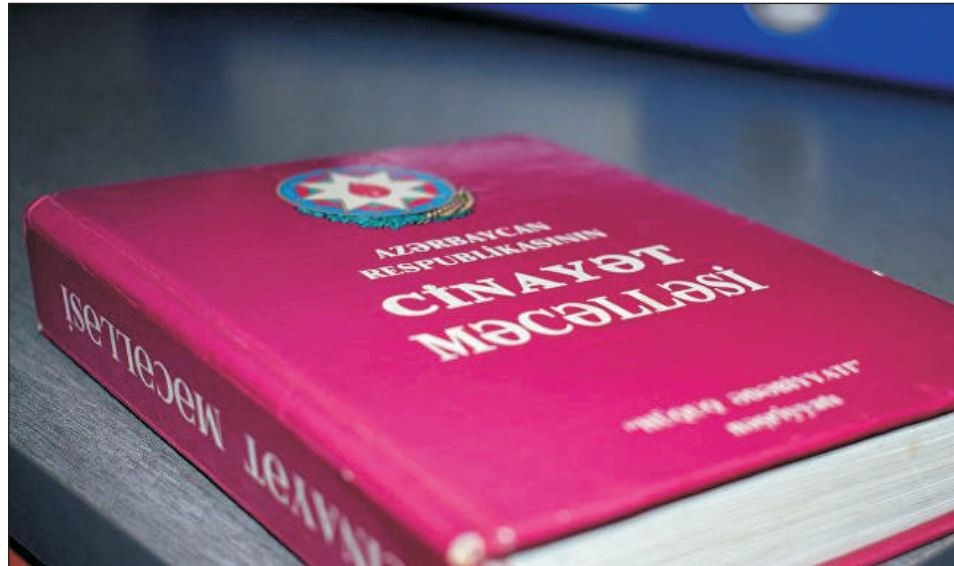
"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, Cinayət Məcəlləsinə təklif olunan dəyişiklik oğurluq cinayətini "böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayət" statusundan çıxaraq "az ağır cinayət" kateqoriyasına keçirir: "Yəni cəzanın yüngülləşdirilməsi imkanları azalır. Məhkəmə və istintaq orqanlarının cinayətə münasibəti daha ciddi olacaq. Bu dəyişiklik hüquqi təsnifat baxımından oğurluğun daha ciddi ictimai təhlükə daşıdığını rəsmiləşdirir. Cinayətlərin qarşısını almaqda müəyyən qədər rol oynaya bilər, xüsusən də potensial cinayətkarların düşüncəsinə səbəb olar. Lakin cəzanın sərtləşdirilməsi təkbaşına effektiv vasitə deyil. Əgər

sosial səbəblər yerində qalırsa, sərt cəza çəkəndirici təsir yaratmaya bilər. Digər tərəfdən, məhkumluq həyatı cinayətkarların reabilitasiyasını çətinləşdirə bilər, bu da onların yenidən cinayətə qayıtma riskini artırır. Xüsusən də yüngül oğurluğa görə cəzalanın şəxslər üçün real reabilitasiya və reintegrasiya proqramları olmalıdır. Cəzanın sərtləşdirilməsi oğurluğun qarşısını alınamasındadır, lakin tək çıxış yolu deyil. Əgər məqsəd cinayətin kökünü kəsməkdirsə, hüquqi yanaşma sosial və profilaktik tədbirlərlə vəhdət təşkil etməlidir".

Natiq Ələsgərov deyib ki, əksəriyyət üçün oğurluq, sadəcə, maddi zərər deyil, həm də təhlükəsizlik hissinin itməsi, zədələnməsidir: "Oğurluq cinayətinə görə cəza sərtləşdirilməsi, həbs müddətini 2 ildən 3 ilə qaldırılması realda oğurluqların qarşısını alınamasındadır, o qədər də təsir etməyəcək. Qanunun sərtləşməsi, əlbəttə ki, cinayətə meyilli şəxslərdə müəyyən qorxu yarada bilər. Bununla belə ədalətli və labüd cəza sərt cəzadan daha effektivdir. Yeni insan bilsə ki, oğurluq etdiyinə görə mütləq cəza alacaq, bu, onu cinayətdən daha çox çəkindirəcək. Oğurluğa gedən tutulmayacağı düşüncəsi ilə riskə gedir. Həmin an ağır cəza almaq qorxusu haqda dü-

Oğurluğa görə cəza sərtləşir - nə dəyişəcək...

"Böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlər" indi "az ağır cinayət" kateqoriyasına keçirilir - hüquqşünas rəyi

şünməkdən uzaq olur. Cəzanın sərtləşməsi tək qorxutmaq üçün deyil, həm də hüquqi qiymət vermək üçündür. Oğurluq artıq sıradan bir əməl deyil, cəmiyyət üçün real təhlükə sayılır".

Natiq Ələsgərov deyir ki, oğurluğun qarşısını almaq üçün sosial mexanizmlər olmalı, cəza almış şəxsin cəmiyyətə qayıdışı da nəzərə alınmalıdır: "Cinayətlə mübarizədə cəza son addımdır.

Əsas məsələ cinayətin qarşısını almaqdır. Əgər bir gənc iş tapa bilmərsə, maddi sıxıntı içindədirsə və gələcəyə ümid yoxdursa, cinayətə yuvarlanması da istisna deyil. Bu zaman ağır cəza onu qorxutmaya da bilər.

Çünki onsuz da itirəcək bir şeyi yoxdur. Ona görə də cəzanın sərtləşməsi ilə yanaşı sosial dəstək proqramları, ictimai işlə təmin etmə layihələri, cinayətdən sonrakı reabilitasiya sistemləri də mövcud olmalıdır. Əks halda, cəzaçəkmə müəssisəsindən çıxan şəxs cəmiyyətə adaptasiya ola bilmədiyi üçün yenidən cinayətə qayıdacaq. Beləliklə, cəza sistemi çıxılmaz bir dövrəyə çevriləcək. Cəzanın sərtləşməsi əmələ sərt cavabdır. Amma çıxış yolu deyil. Oğurluğa görə cəzanın sərtləşməsi qanunun ciddiliyini artırır. Amma bu, cinayətin səbəblərini aradan qaldırmır. Cinayətkarlığa qarşı real mübarizə yalnız qanunla deyil, təhsil, sosial siyasət, ədalətli məhkəmə sistemi və vətəndaşın inkişafına qoyulan investisiya ilə mümkündür".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Deputatın "ailə kanalı yaradılsın" təklifi bəyanilmədi

Qulu Məhərrəmli: "Xüsusi kanal yaradılmasına ehtiyac yoxdur, amma..."

"Azərbaycanda ailə dəyərlərindən bəhs edən ailə mədəniyyət kanalları olmalıdır". Bunu Milli Məclisin deputatı Hicran Hüseynova Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin 2024-cü il üzrə məlumatının müzakirəsi zamanı deyib. O bildirib ki, hazırda "Mədəniyyət" kanalı var: "Ancaq yeni kanalın yaradılmasına ehtiyac var ki, Azərbaycanın ailə dəyərlərindən bəhs etsin. Pis hadisələr olan kimi sosial şəbəkələrdə işıqlandırılır. Amma müsbət şeylər barədə danışan yoxdur".

Son illərdə Azərbaycanda televiziya kanallarında sosial-mişət verilişlərinin artması cəmiyyətin müxtəlif təbəqələri arasında ciddi müzakirələrə səbəb olub. Bu tip proqramlar izləyicilər arasında kifayət qədər populyar olsa da, onların keyfiyyəti, ictimai əhəmiyyəti və cəmiyyətə təsiri daim tənqid olunur. Xüsusilə sosial şəbəkə platformalarının

da geniş yayılan fikirlərə görə, bu verilişlər ailə dəyərlərini sarsıdır, ailə institutunu zəiflədir və bir sıra hallarda efirə çıxarılan qonaqların fikirləri, məsələlərə yanaşması cəmiyyətin intellektual inkişafına mənfi təsir göstərir.

Azərbaycan Respublikası Audiovizual Şurasının 2024-cü ilə dair statistikasına əsasən, televiziya kanallarında yayım-

lanan sosial-mişət verilişləri cəmi 2.8 faiz təşkil edib. Bununla belə, sosial şəbəkə platformalarında bu tip verilişlərin cəmiyyətə təsiri ilə bağlı aparılan müzakirələr onların televiziya məkanında daha geniş yer tutduğu təəssüratını yaradır. Səsləndirilən tənqidlər və statistik rəqəmlər fonunda sual yaranır: Sosial verilişlərin keyfiyyətinə niyə nəzarət edilmir? Komitə sədrinin təklifi nəyi dəyişə bilər? Ailə kanalı yaradılması lazımdır?

Qeyd edək ki, deputat Hicran Hüseynovanın bu təklifi xeyli müzakirə yaradıb. Bəziləri hesab edir ki, ailə möv-

zuna dair maarifləndirici, intellektual və dəyərləri təşviq edən kontentlərə, xüsusi verilişlərə, hətta ayrıca televiziya yaradılmasına ehtiyac var. Lakin bəziləri hesab edir ki, yeni kanal yaratmaq deyil, mövcud kanallarda peşəkar və balanslı proqramların yayımı həyata keçirilə bilər. Yeni ailə dəyərlərini təbliğ edən çoxsaylı nümunəvi verilişlər kanallarda yayımlana bilər. Yeni kanalın yaradılması isə əlavə maliyyə, resurs və idarəetmə məsələləri ortaya çıxaracaq. Əgər bu resurslar mövcud kanallarda keyfiyyətli proqramlar üçün istifadə olunsaydı, daha səmərəli nəticə əldə edilə bilər. Ona görə də xüsusi ailə kanalı yaratmaqdan əvvəl mövcud media strukturlarında məzmunun təkmilləşdirilməsi və nəzarət mexanizmlərinin gücləndirilməsi daha vacib göründüyü qeyd olunur.

Mövzu ilə bağlı Əməkdar jurnalist, teletənqidçi, professor Qulu Məhərrəmli "Yeni Müsavat"a danışib. O deyib ki, bu gün Azərbaycanda ailə dəyərlərinin qorunması olduqca vacibdir: "Ailənin bir dəyər kimi yaşadılması, onun min illərdən bəri süzülüb gələn qaydalarını, prinsiplərini və imkanlarını qorumaq çox önəmlidir. He-

Hicran Hüseynova

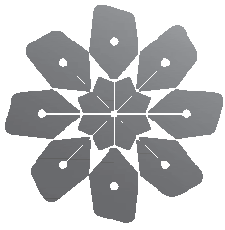
sab edirəm ki, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi bu sahədə müəyyən işlər görür. Televiziya verilişlərinin də xeyli hissəsi ailə problemlərinə həsr olunur. Bəzən açıq, bəzən isə heç də lazım olmayan müzakirələrlə aparılır. Sosial şəbəkələrdə də bu məsələlərə diqqət yetirilir. Lakin bununla yanaşı, hesab edirəm ki, hazırda Azərbaycanda "Ailə mədəniyyəti" adlı xüsusi bir kanala belə də ehtiyac yoxdur. Təbii ki, Hicran xanım bu problemləri görür və onlarla məşğuldur və sair. Sadəcə, bu mövzuda hər televiziya müəyyən saatlarda verilişlərin olması kifayət edir ki, bu məsələlərə daimi diqqət yetirilə bilsin. Amma xüsusi kanala, məncə, ehtiyac yoxdur".

Qulu Məhərrəmli qeyd edib ki, tək sosial verilişlər deyil, ümumiyyətlə, digər verilişlərin də - təhsil, mədəniyyət və digər möv-

zularda olanların - məzmununa diqqət yetirilməlidir: "Nəzarət deyəndə çox vaxt kimsə əlinə senzura qayçı ilə təsəvvür olunur. Amma buna ehtiyac yoxdur. O televiziya çalışanlar, o cümlədən redaktor, baş redaktor, prodüser, rejissor ona görə var ki, yaxşı, keyfiyyətli və maraqlı verilişlər hazırlasınlar. Bu verilişlərin keyfiyyətinə isə nə Audiovizual Şura, nə Media Agentliyi, nə də ictimaiyyət yox, elə həmin yaradıcı heyətin özü nəzarət etməlidir.

Ona görə də əgər bu nəzarət, diqqət, yanaşma və peşəkarlıq yüksək səviyyədə olarsa, bu cür suallar ortaya çıxmaz ki, "niyə baxmırlar", "niyə nəzarət olunmur". Ona görə də hesab edirəm ki, hər kəs öz işinə vicdanla və peşəkar yanaşmalıdır. Əgər bu olmasa, suallar, narahatlıqlar və qınaqlar həmişə olacaq".

□ **Xatidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Regionların sosial-iqtisadi inkişafının təşviq edilməsi

Prezident İlham Əliyev Türk Dövlətləri Təşkilatının Dövlət başçıları Şurasının qeyri-rəsmi iclasında çıxışı zamanı bildirib ki, Azərbaycanda hazırda 8 beynəlxalq hava limanı fəaliyyət göstərir və sayca 9-cu beynəlxalq hava limanı yaxın zamanlarda istifadəyə veriləcək. Bu mühüm infrastruktur layihələri ölkənin nəqliyyat-logistika potensialının sürətli inkişafını və regionların sosial-iqtisadi canlanmasını nümayiş etdirir.

Ən əlamətdar məqamlardan biri isə 9 beynəlxalq hava limanından 3-nün - Füzuli, Zəngilan və Laçın hava limanlarının - Azərbaycanın erməni işğalından azad edilmiş ərazilərində yerləşməsidir. Bu, həm iqtisadi, həm də strateji baxımdan böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Qeyd edək ki, Azərbaycan son illər ərzində nəqliyyat infrastrukturuna böyük yatırımlar edib. Yeni hava limanları ilə yanaşı, 1,5 milyon ton yük qəbul etmə gücünə malik karqo terminalının inşası da aparılır. Bu terminal ölkənin beynəlxalq yükdaşıma sistemində rolunu əhəmiyyətli dərəcədə artıracaq.

Eyni zamanda avtomobil və dəmir yollarının yenidən qurulması və yeni yolların çəkilməsi davam edir. Azad edilmiş ərazilərdə Füzuli-Şuşa, Horadiz-Ağbənd kimi yollar artıq inşa olunmuş və ya inşası davam etdirilir. Zəngəzur dəhlizi layihəsi isə Azərbaycanın qlobal tranzit mərkəzinə çevrilməsinə xidmət edəcək. Azərbaycan hökuməti tərəfindən həyata keçirilən "Böyük Qayıdış" proqramı çərçivəsində köçkünlərin öz torpaqlarına qayıdışı üçün

şərait yaradılır. Yeni salınan yaşayış məntəqələri, məktəblər, xəstəxanalar, mədəniyyət ocaqları və digər sosial obyektlər regionların dirçəldilməsinə yönəlib. Paralel olaraq, məşğulluq proqramları və sahibkarlığın təşviqi tədbirləri də reallaşdırılır.

Milli Məclisin deputatı Azər Badamov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a bildirib ki, Azərbaycan son illər nəqliyyat sektoruna böyük sərmayələr yatırır. Məhz bunun nəticəsidir ki, ölkəmizin nəqliyyat infrastrukturunu müasirləşib. Belə ki, avtomobil və dəmir yolları yenidən qurulub, Beynəlxalq Dəniz Limanının yükəşirəmə gücünün 15 milyon tondan 25 milyon tona qədər artırılması istiqamətində layihə icra olunur. Dəniz donanmamızın gəmilərinin sayı 50-dən 60-a çatdırılır, BTQ-nin (Bakı-Tiflis-Qars) Gürcüstandan keçən hissəsinin yükqötürmə gücü isə 5 milyon tona çatdırılır.

Həmçinin ölkəmizdə 8 hava limanı istifadəyə verilib, 9-cu hava limanının tikintisində son təməlləmə işləri həyata keçirilməkdədir. Daşıma gücü 1,5

Regionların inkişafı

Yeni **ÜSAVAT**
N 89 (8599) 23 may 2025

Azərbaycanın beynəlxalq yükdaşımadakı rolu güclənir

Azər Badamov: "Hava limanlarının üçünün işğaldan azad olunmuş ərazilərdə ərəşəyə gəlməsi həmin bölgənin daşımalar baxımından logistik rolunu artıracaq"

milyon ton olacaq karqo hava limanının tikintisi layihələndirilir. Azərbaycan ərəşəyə gətirdiyi nəqliyyat layihələri ilə regionun logistik mərkəzinə çevrilir. Belə ki, 2024-cü ildə Türkiyə ilə Mərkəzi Asiya ölkələri arasında yükdaşımaların 11 milyon tonu keçməsi böyük göstəricidir.

İnşa etdiyimiz hava limanlarının üçünün işğaldan azad olunmuş ərazilərdə ərəşəyə gəlməsi həmin ərazilərin həm yerli,

həm də beynəlxalq daşımalar baxımından logistik rolunu artıracaq. İşğaldan azad olunmuş ərazilərin böyük iqtisadi potensialı mövcuddur. Bu baxımdan, həmin ərazilərdə yenidənqurma və bərpa işləri davam etdirildikcə, beynəlxalq daşımalarla bağlı olan tələbat bu ərazilərdə yaradılmış hava limanları vasitəsilə təmin olunacaq".

Deputat əlavə edib ki, hava limanları ilə bağlı ən cəl

bedici layihə, yükəşirəmə-dasıma gücü 1,5 milyon ton olacaq Ələt Karqo Beynəlxalq Hava Limanıdır: "Bu hava limanının beynəlxalq daşımalar baxımından əhəmiyyəti böyük olacaq. Məlumdur ki, Ələt Azad İqtisadi Zonasının iqtisadi potensialı çox böyükdür. Hazırda burada bir çox xarici sərmayədar öz investisiyalarını yatırmaqla yeni müəssisələrin yaradılması prosesini

davam etdirir. Ələt Azad İqtisadi Zonasının özünəməxsus qanunları ilə idarə olunması bu ərazinin beynəlxalq ticarətə açıq platforma kimi xüsusi yavaşmaya malik olmasına səbəb olur.

Təbii ki, Ələt Azad İqtisadi Zonasının Beynəlxalq Ticarət Limanının yaxınlığında yerləşməsi, Bakı-Tiflis-Qars dəmir yoluna çıxışının olması və ərazidə 1,5 milyon ton yükdaşıma gücünə malik hava limanının inşası xarici sərmayədarların ölkəmizə marağını daha da artıracaq. Həm ölkəmizin üzərindən daşıyan beynəlxalq yüklərin kəskin şəkildə artması, həm də yeni investisiya layihələrinin həyata keçirilməsi nəticəsində yeni müəssisələrin ərəşəyə gəlməsi Azərbaycan iqtisadiyyatının güclənməsinə mühüm töhfə verəcək. Azərbaycan bu gün Türk Dövlətləri, Asiya ilə Avropa, eləcə də Qlobal Şimala Qlobal Cənub arasında körpü rolunu oynayır. Bu da ölkəmizin dünyada həm siyasi, həm də iqtisadi mövqelərinin möhkəmlənməsinə yol açır".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Kərə yağının 35 faiz bahalaşmasının səbəbi

Ekspert deyir ki, ölkəmiz kərə yağı üzrə idxaldan asılı vəziyyətdədir; "Yenidən eyni həcmdə artım yaşanmayacaq"

2025-ci ilin yanvar-aprel aylarında Azərbaycana 65 milyon 474 min ABŞ dolları dəyərində 9 min 323.5 ton kərə yağı idxal edilib.

Dövlət Gömrük Komitəsinin hesabatı əsasında aparılan hesablamalara görə, bu göstərici ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə dəyər baxımından 59.8% və ya 24.5 milyon ABŞ dolları, həcm baxımından isə 17.5% və ya 1387 ton artıb. Belə ki, 2024-cü ilin ilk 4 ayında Azərbaycana 40 milyon 975.4 min ABŞ dolları dəyərində 7936 ton kərə

yağı və süddən hazırlanmış digər yağlar idxal edilib. Hesabat dövründə kərə yağı və süddən hazırlanmış digər yağların ümumi idxalda payı 0.81% təşkil edib. Bu ilin ilk 4 ayında idxal edilmiş kərə yağının 1 kiloqramının orta qiyməti əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 35.2% artaraq 11.9 manata bərabər olub. Bu dövrdə Azərbaycanda idxal kərə Ayağının orta satış qiyməti 23.59 manat, yerli kərə yağının orta satış qiyməti 20.90 manat təşkil edib. Xatırladaq ki, Dövlət Statistika Komitəsinin hesabatına əsasən

bu ilin yanvar-aprel aylarında ölkədə 8689.6 ton kərə yağı istehsal edilib. Bu göstərici ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2.5% azdır. Beləliklə, hesabat dövründə Azərbaycanda kərə yağı idxalı istehsalından 633.9 ton çox olub.

Təbii ki, dünya bazarında artan qiymətlər daxili bazara da təsirsiz qalmır. Son aylarda Azərbaycanda kərə yağı qiymətlərində artım müşahidə olunur. Hazırda pərakəndə satış məntəqələrində "President" yağı (1 kq, 82%) 34, Türkiyə isteh-

salı "Pinar" yağı (1 kq) - 28.55, Almaniya istehsalı olan "Gerda" (1 kq) isə 27.50, "Best Cow" yağı (1 kq) - 23.19, "Westgold" (1 kq) - 23.90, Zelandiyanın "Colden Crown" yağı (1 kq) - 22.90 manata təqdim olunur.

İqtisadçı Xəlid Kərimli mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini bölüşüb: "Bahalaşmanın əsas səbəbi kərə yağının idxal qiymətlərinin artmasıdır. Azərbaycan kərə yağını əsasən Rusiya, Belarus, Türkiyə, Fransa, Hollandiya və Yeni Zelandiyadan alır. Ölkəmizdə olan yağ məhsulları əsasən qablaşdırılır. Bizdə heyvandarlıq sahəsi yetərinə inkişaf etmədiyindən, yağ istehsalı xammal əsasında həyata keçirilə bilmir. Bir sözlə, ölkəmiz kərə yağı üzrə idxaldan asılı vəziyyətdədir. İdxal qiymətləri bahalaşdıqda, bu, piştaxtalaradakı qiymətlərə də təsir göstərir.

Kərə yağı bu ilin ilk dörd ayında, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə, daha ucuz qiymətlərlə ölkəyə idxal olunub. Bu, o demək deyil ki, daxili bazarda da qiymətlər mütləq şəkilə ucuzlaşacaq. Əksinə, biz bu artımı artıq hiss etmişik. Ötən ildən bəri qiymətlərdə

30-35 faizlik artım müşahidə olunub. Hazırda dünya bazarındakı həm duru, həm də kərə yağı qiymətlərində sabitlik hökm sürür. Son bir neçə ayın göstəricilərinə baxdıqda əhəmiyyətli dəyişikliklər müşahidə olunmur. Ümumdünya Ərzaq Təşkilatının hesabatlarında da ciddi bir dəyişiklik əks olunmayıb. Kərə yağı qiymətlərindəki bahalaşma mərhələsi artıq başa çatıb.

Bahalaşma əsasən bir sıra amillərlə bağlı idi: yağa olan tələbatın artması, anbar ehtiyatlarının kifayət qədər olmaması və bunun nəticəsində qiymətlərin yüksəlməsi. Lakin artıq qiymət artımı prosesi dayanıb və bundan sonra yenidən ciddi artım gözlənilmir. Qeyd edim ki, dünya üzrə duru yağlar indeksi aprel ayı üzrə 3,7 faiz ucuzlaşıb. Süd məhsulları isə mart ayı ilə müqayisədə bahalaşıb. Keçən ilin bu dövrü ilə müqayisədə süd məhsullarında 23 faizə qədər qiymət artımı qeydə alınıb. Yeni bu, təkcə Azərbaycana aid bir hal deyil - dünyada da süd və yağ məhsullarına tələbat yüksək olaraq qalır. Qiymətlərin kəskin şəkildə ucuzlaşmasından danışmaq hələ tezdir. 35 faizlik artım bizə narahatlıq verməməlidir ki, yenidən eyni həcmdə artım yaşanacaq".

BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının (FAO) apardığı statistikaya əsasən, 2025-ci ilin aprel ayında süd məhsulları üzrə qiymət indeksi 152.1 bəndə

yüksəlib. Bu göstərici 2024-cü ilin aprel ayı ilə müqayisədə 22.9% artım deməkdir. FAO-nun məlumatında bildirilir ki, qiymət artımı əsasən kərə yağı və pendir məhsullarına olan güclü beynəlxalq tələbatla bağlıdır. Eyni zamanda Avropa bazarlarında da kərə yağı qiymətləri 18.5%-lik artım göstərmişdir. Dünya bazarındakı qiymət artımını şərtləndirən bir neçə əsas amil mövcuddur. Kərə ağlarına olan güclü qlobal tələbat fonunda anbar ehtiyatlarının aşağı səviyyədə olması qiymətlərin qalxmasına səbəb olub. Xüsusilə Avropa və Yeni Zelandiya kimi süd məhsulları ixracatçısı olan ölkələrdə enerji daşıyıcılarının bahalaşması süd emalı sahəsində maya dəyərini artırır. Eləcə də, iqlim dəyişikliyi süd istehsalına təsir göstərərək təklifin azalmasına səbəb olub, bu da nəticə etibarilə qiymət artımını stimullaşdırıb.

İqtisadçıların və ərzaq bazarı analitiklərinin fikrincə, dünya bazarındakı kərə yağı qiymətlərində artıq pik həddə yaxınlaşma müşahidə olunur. FAO və digər beynəlxalq monitorinq təşkilatlarının hesabatlarında bildirilir ki, qiymətlərdə yaxın aylarda sabitləşmə gözlənilir. Bu, həm tələbatın tənzimlənməsi, həm də yeni məhsul dövrünün başlaması ilə əlaqələndirilir. Bununla belə, ərzaq təhlükəsizliyi baxımından ölkələrin öz daxili istehsal imkanlarını genişləndirməsi vacib hesab olunur.

Afaq MİRAYIQ,
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanda taksi sistemi ilə bağlı yeni qaydalar qüvvəyə mindikdən sonra sürücülər və bu sahədə fəaliyyət göstərən sahibkarlar yeni yollar axtarmağa başladılar. Unikal.org xəbər verir ki, bir müddət əvvəl taksidə Çin istehsalı olan "BYD Destroyer 05", "BYD Qin Plus" və "Changan Qiyuan A05" dalğası başladı. Həmin avtomobillər Azərbaycana kütləvi şəkildə gətirildi. Bu proses hələ də davam edir.

Sözügedən maşınların dəyəri təxminən 20-25 min manat aralığındadır. Bəs "BYD" və "Changan" avtomobilləri taksi fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün nə dərəcədə uyğundur?

Taksi sistemi avtomobil üçün olduqca ağır şəraitdə işləmək deməkdir. Heç kimə sirr deyil ki, şirkətlərlə əməkdaşlıq edən sürücülər gün ərzində minimum 10 saat fasiləsiz taksi fəaliyyəti ilə məşğul olurlar. 12-14 saat işləyənlərin sayı da az deyil. Nəticədə sürücü kimi avtomobil də "yorulur". Onun mühərriki, sürətlər qutusu, asqı sistemi və digər işlək hissələri daha tez sıradan çıxır. Buna görə də avtomobilin mühərriki və sürətlər qutusu sadə sistemə sahib olmalı, digər işlək hissələri isə dözümlü olmalıdır ki, tez-tez təmirə getmək məcburiyyəti yaranmasın.

Yeni avtomobillə taksi fəaliyyəti göstərən sürücü də ömrünün axırına qədər həmin maşını sürməyəcək. Bir neçə il sonra həm avtomobilin köhnəlməsi, həm də tələblərə görə taksi sürücüsü maşınını yeniləməli olacaq. Ona elə bir avtomobil lazımdır ki, bir neçə il sonra satışa çıxardığı zaman həmin maşına bazar da hələ də tələbat olsun. Həmçinin avtomobil öz dəyərini kəskin şəkildə itirməməlidir ki, sürücü onu satdığı zaman çox "uduzmasın".

Azərbaycanda sürücülər tərəfindən bəyənilən avtomobillərin siyahısına nəzər salsaq görərik ki, burada əsasən sadə mühərrik və sürət qutusu ilə təchiz olunmuş maşınlar üstünlük təşkil edir. Avtomobilin yanacaq sisteminin və sürətlər qutusunun mürəkkəb olması hər zaman sürücülərin "qaçdığı" məsələlər siyahısında olub. Qarışıq texnologiyalar daha ciddi və intensiv qulluq tələb edə bilər. Beləliklə, Azərbaycanda sürücülər gec xarab olan, nasazlıq yarandığı zaman belə onun aradan qaldırılması rahat və çox da baha olmayan avtomobilləri idarə etməyi sevirler.

İndi isə "BYD" və "Changan" markalı avtomobillərin sadaladığımız xüsusiyyətlərə uyğun olub-olmadığını dəqiqləşdirək. **Avtomobil sahəsi üzrə ekspert Şahin Qasimov Unikal.org-a**

"BYD" və "Changan"larla bağlı şok iddialar

Ekspert: "6-7 il taksidə sürülə biləcək avtomobillər sadə sistemə malik "Volkswagen", "Toyota" və ya "Honda" modelləridir"

bildirib ki, hazırda vətəndaşlarımıza çox sərfəli görünən "BYD" və "Changan" avtomobilləri əslində ucuz deyil: "Bu maşınların alıcıya ucuz gəlməsinin səbəbi onların əlavə dəyər vergisindən (ƏDV) azad olmasıdır. Bu səbəbdən həmin maşınlar təxminən 4 min manat ucuzlaşır. Əgər onların qiymətini 4 min manat artırısaq, həmin maşınlar cəlbədicə olmayacaq. Digər bir səbəb isə Çin dövlətinin bu avtomobillərin istehsalına külli miqdarda subsidiya ayırmasıdır".

Ekspert taksidə istifadə olunan "BYD" və "Changan" avtomobillərinin ömrünün nə qədər olduğunu dair suala belə cavab verib: "Müasir dövrdə istifadə etdiyimiz telefonlar "Litium-ion" batareyalara malikdir. Onlar satışa çıxarılanda belə bir göstərici açıqlanır: tutuq ki, batareyanın ömrü 1000, 1500 və ya 2000 tsikldır (dövr). Təxminən 3 illik istifadədən sonra müşahidə edirik ki, batareyanın ömrü xeyli qısalıb. Tez-tez enerjiyə taxaraq telefonu istifadə etməyə başlayırıq. Telefonun batareyasını gün ərzində bir neçə dəfə dolduraraq 5-6 il qədər istifadə edə bilərik. Təəssüf ki, avtomobildə bu mümkün olmur. Maşın böyük güc istəyir. Bunun üçün batareyalar ən azı 80-90 faiz gücündə olmalıdır. Beləliklə, 1000-1200 tsikldan sonra, kobud götürsək, müddət olaraq 3 ilin sonunda biz bütün batareyaların dəyişməli olduğunu görəcəyik. Onu da əgər həmin dövrdə tapmaq mümkün olsa... Çin tərəfi deyir ki, bu artıq köhnə texnologiyadır və biz həmin batareyaları satmırıq, çünki haqqında bəhs etdiyimiz avtomobillər uzunömürlülük üçün nəzərdə tutulmayıb. Yeri gəlmişkən, artıq "Changan A05"-in istehsalı dayandırılıb. Cəmi 1 il istehsal edilən avtomobil üçün nəyə görə uzun illər batareya təminatı olsun ki? Buna ehtiyac yoxdur axı. Onlar birdəfəlik istifadə üçün nəzərdə tutulan avtomobillərdir".

Ekspert deyib ki, bu av-

tomobillər Çinin daxili bazarı üçün 3 illik zamanətlə və çox yaxşı şərtlərlə satılır: "Belə ki, Çində bu maşınlar üçün 3 illik ilkin ödənişsiz kredit zamanı hər ay cəmi 300 dollar ödəniş tələb olunur. Hələ ilkin ödəniş edilsə, aylıq məbləğ daha da aşağı olacaq. Çinli düşünür ki, 30 min dollara maşın alsa, onu 3 il sonra 15 min dollara sata biləcək və 50 faiz dəyər itirəcək. "BYD" və "Changan" nümunəsinə baxsaq, bu da həmin şeydir. Bəzi çinlilər 30 min sərmayə qoyub 15 min itirməkdənsə, elə həmin maşınları alıb ömrü bitdiyi zaman isə tullantıya çevrilməsini daha sərfəli hesab edirlər. Bu isə azərbaycanlıların düşüncəsinə uyğun deyil, çünki biz 25 min manat maşına pul verib, 3 il sonra onu ata bilərik. Eyni zamanda, həmin avtomobillərin 3 il problemsiz idarə olunacağına da heç kim zəmanət vermir, çünki bəzən müəyyən xətlər meydana çıxır".

Şahin Qasimovun sözlərinə görə, bu avtomobillərin ömrü tsiklla götürülür: "Həmin avtomobillərin elektriklə qətdə bil-dikləri məsafə 50 km-dir və 3 il hər gün 1 dəfə batareyanı dolduranda, bu, 75 min km edir. 2000 dövrə belə götürsək, bu, maksimum 150 min km deməkdir. İstənilən halda həmin vaxt bu maşınlarda ciddi xətlər yaranacaq. Təxminən 1 il 6 ay sonra ciddi problemlərin yaranacağını görəcəyik".

Ekspert onu da qeyd edib ki, sözügedən avtomobillərin sıradan çıxması bank və sığorta siste-

minə təsirsiz ötürməyəcək: "Hər hansı Azərbaycan şirkətinə zərər dəyməsi istər-istəməz dövlətə də ziyan deməkdir. Mən bir müddət əvvəl də demişdim ki, bu proses avtomobil alqı-satqısı ilə məşğul olan şəxsləri, bəzi avtomobil servislərini və ehtiyat hissələri mağazalarını iflasa aparacaq. Həmin sektorda çalışanlarla əlaqələrim var deyər, bu prosesi əyani şəkildə görürəm. İnsanlar öz bizneslərini itirirlər. Belə bir sual yaranır ki, onlar niyə 2-3 il dözə bilmirlər? Səbəb isə ondan ibarətdir ki, mağaza sahibinin də öz xərcləri və öhdəlikləri var.

Maşın bazarının bugünkü vəziyyəti hər kəsə məlumdur. Azərbaycanda diesel və benzinli mühərrikli avtomobillərə yönümlü 20-25 ildir mövcud olan bir sistem var idi. İkinci əl avtomobillərin satışından bir çox insan qazanc əldə edirdi. Haqqında bəhs etdiyimiz avtomobillər bu sahəni məhv edir. Bunun sonunda şiddətli işsizlik ortaya çıxacaq. Bazar demək olar ki, dağılacaq və yenidən qurulacaq".

Ş.Qasimov taksi fəaliyyəti ilə məşğul olmaq istəyən şəxslərin hansı növ avtomobillərdən istifadə etməli olduqlarını da açıqlayıb: "İlk öncə onu qeyd edim ki, taksi fəaliyyətinin 3 ili xərəcə gedir. Bu müddət ərzində sahibkar maşına qoyduğu pulu geri götürür. Yeni qazanc əldə etmək üçün bizə 5-7 il işləyən avtomobillər lazımdır. Əgər bir maşının pulu 3

ilə zorla geri qayıdırsa və yenidən gedib maşın alınarsa, deməli, bu, sahibkar üçün sərfəli deyil. Fərdi yaşayışda bəzi insanlar üçün sərfəli ola bilər, çünki o düşünür ki, onsuz da maşın almalı idi və taksi işləyərək 3 ildən bir maşını satın yenisini alacaq. Burada da diqqət edilməli vacib bir məqam var: Həmin şəxs 3 il sonra maşını satır və pulunun üzərinə müəyyən məbləğ əlavə etdikdən sonra yenisini alır. Təəssüf ki, "BYD" və "Changan"-da bu mümkün olmayacaq. Çünki 3 il sonra həmin maşınlar satılmayacaq. Səbəbi isə bir qədər öncə qeyd etdiyim, batareyaların və digər ehtiyat hissələrinin tapılması və şiddətli şəkildə baha olması ilə əlaqədardır.

6-7 il taksidə sürülə biləcək avtomobillər isə sadə sistemə malik alman maşınları, "Volkswagen", "Toyota" və ya "Honda" modelləridir.

□ **"Yeni Müsavat"**

"Uşaqların yollarda nəzarətsiz hərəkəti..."

Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi valideynlərə müraciət edib. Müraciətdə deyilir:

"Uşaqların yollarda nəzarətsiz hərəkəti - bir anlıq ehtiyatsızlıq bir ömürlük peşmanlığa səbəb ola bilər. Hər bir valideyn bilməlidir ki, uşaqlar yol hərəkəti qaydalarını mənimsəmədən və yol təhlükələrini dərk etmədən onları küçəyə tək buraxmaq - həyatlarını riskə atmaqdır. Təhlükəsizlik yalnız yol nişanları ilə yox, həm də valideyn məsuliyyəti ilə təmin olunur.

Uşaqlara qaydaları sadəcə izah etməklə kifayətlənməyin - onlarla birgə yola çıxın, nümunə olun, təhlükəsiz davranış verdiqlərini gündəlik həyatın bir hissəsinə çevirin.

Unutmayın, təhlükəsizlik ailədən başlayır. Valideynin səhlənkarlığı - uşağın həyatı üçün bəzən geri dönüşü olmayan nəticələr doğura bilər. İzah edin. Nümunə olun. Qoruyun".

Azərbaycanda minimum istehlak səbəti yenilənəcək

"Yaşayış minimumu haqqında" Qanunda dəyişiklik edilir. Layihə Milli Məclisin iqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində müzakirə edilərək, plenar iclasla tövsiyə olunub.

Qanuna təklif olunan dəyişikliklər barədə danışan deputat Vüqar Bayramov deyib ki, əsasən tibb və təhsil müəssisələri ilə yanaşı, sosial sahəyə aid müəssisələrdə şəxslər üçün də yeni qida normaları təsdiq ediləcək. Belə ki, mövcud qanunvericilikdə sosial sahəyə aid müəssisələr üçün normaların təsdiqi nəzərdə tutulmur və bu da institusional olaraq onların bu imkandan tam faydalanmasına imkan vermirdi. Yeni dəyişikliklər bu boşluğu aradan qaldıracaq.

"Eyni zamanda gözlənilir ki, sonuncu dəfə 11 il öncə təsdiq edilən minimum istehlak səbətinin yeni tərkibi bu il müəyyənləşərək təsdiq olunacaq. Bu da sözügedən qanunun 3.2-ci maddəsinin tələblərinə uyğun həyata keçirilir.

Minimum istehlak səbətinin yeni tərkibinin müəyyənləşdirilməsi son təsdiqdən ötən dövrdə yaranan xərclərin də nəzərə alınmasına imkan verəcək. İstehlak səbətinin yeni tərkibinin müəyyənləşməsi hazırda dəyəri 285 manat olan yaşayış minimumunun növbəti dövrlərdə də artırılması üçün imkanlar yaradacaq. Bu isə xüsusən sosial dəstəyə daha çox ehtiyacı olan vətəndaşlarımızın sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi baxımından vacibdir".

ÜSAVAT

Son səhifə

N 89 (8699) 23 may 2025

Çində oğurlanmış "iPhone"ların anbarı tapıldı

"Financial Times" qəzetinin jurnalistləri "Apple" smartfonlarının oğurlanması ilə bağlı beynəlxalq araşdırma aparıblar. Onlar müəyyən ediblər ki, bu cihazların əksəriyyəti yekunda Çinin Şençjen şəhərində yerləşən bir anbarda toplanır.

Oxu.Az xəbər verir ki, jurnalistlər bu yeri "oğurlanmış iPhone"ların evi" adlandırır.

Qeyd olunur ki, həmin bina rəsmi olaraq "iPhone"ların təmiri ilə məşğul olan mərkəz kimi tanınsa da, araşdırmalara görə, binanın dördüncü mərtəbəsində Avropa və ABŞ-dan gətirilmiş işlənmiş "Apple" cihazlarının satış anbarı yerləşir.

Qəzetin hesablamalarına görə, yalnız London-da oğurlanmış texnika bazarının illik dövriyyəsi 65,5 milyon dollar təşkil edir.

Araşdırmada oğurlanmış cihazların dünyanı necə dolaşdığına dair konkret nümunə də verilib. Britaniyalı sahibkar Sem Amraninin "iPhone 15 Pro" modeli küçədə ondan oğurlanıb. O, cihazdakı izləmə funksiyası vasitəsilə telefonunun haraya hərəkət etdiyini izləyə bilib. Əvvəlcə smartfon Londonda bir təmir emalatxanasına düşüb, sonra şəhər daxilində bir neçə ünvan deyilərək Honkonqa, ordan isə Şençjenə aparılıb.

Buz təbəqələrinin əriməsi dünyaya fəlakət vəd edir

Global istiləşmə qüth buzlaqlarının sürətlə əriməsinə səbəb olur və bu, dəniz səviyyəsinin bir metrə yaxın yüksəlməsi ilə nəticələnə bilər. Oxu.Az-ın verdiyi məlumata görə, bu barədə beynəlxalq alimlər qrupunun "Communications Earth and Environment" jurnalında dərc olunmuş yeni araşdırmada bildirilib. Tədqiqatçılar müəyyən ediblər ki, hətta global temperatur artımının 1.5°C səviyyəsində saxlanılması belə, Qrenlandiya və Antarktida buzlaqlarını xilas etməyə kifayət etmir. Hazırda Yer kürəsi sənaye dövrünə qədərki səviyyədən 1.2°C artıq istiləşib və bu da geri dönüşü olmayan buz itkisinə səbəb ola bilər.

Alimlər xəbərdarlıq edirlər ki, bu təpklə davam edərsə, yüksəklikdə yaşayan sahil bölgələrində yaşayan yüz milyonlarla insanın məcburi köçü qaçılmaz olacaq. Hazırda 230 milyon insan dəniz səviyyəsindən bir metrə aşağı ki, bu təpklə davam edərsə, yüksəklikdə yaşayan sahil bölgələrində yaşayan yüz milyonlarla insanın məcburi köçü qaçılmaz olacaq. Hazırda 230 milyon insan dəniz səviyyəsindən bir metrə aşağı ki, bu təpklə davam edərsə, yüksəklikdə yaşayan sahil bölgələrində yaşayan yüz milyonlarla insanın məcburi köçü qaçılmaz olacaq.

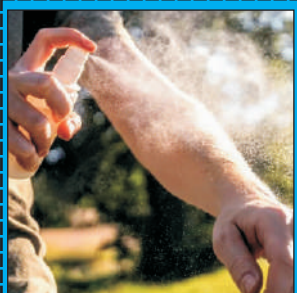
Uzunömürlülüğün daha bir sirri

ABŞ-lı psixiatr Robert Valdinqer elmi araşdırmalar nəticəsində aşkarlanan uzunömürlülüğün gözlənilməz amilindən danışır. Bu barədə o, "El Espanol" nəşrinə müsahibəsində bəhs edib.

Valdinqer bildirib ki, uzunömürlülüğü təmin edən əsas amil fiziki hərəkətlər və düzgün qidalanma deyil, sosial əlaqələrdir. Sosial əlaqələr bədəne mənfi təsir göstərən stressi aradan qaldırır. Həkimin sözlərinə görə, uzunömürlülük üçün böyük jestlər etmək vacib deyil. Sadəcə, ailə və dostlara qayğı göstərmək kifayətdir. Bu səbəbdən smartfonu bir müddət kənara qoyub yaxınlarla vaxt keçirmək faydalıdır.

"Bundan əlavə, dərindən əlaqələri canlandırmaq üçün ümumi fəaliyyət növləri tapmaq mümkündür", - deyərək Robert Valdinqer vurğulayıb.

Ağcaqanadları daha çox bu qan qrupu cəlb edir

Ağcaqanadların bəzi insanları digərlərindən daha çox seçməsinin səbəbi elm üçün hələ də tam aydın olmasa da, bu sahədə aparılan araşdırmalar müəyyən meylləri üzə çıxarıb. Məlum olub ki, birinci qan qrupuna sahib şəxslər ağcaqanadların hücumuna daha çox məruz qalırlar.

Oxu.Az-ın verdiyi məlumata görə, bu barədə Rusiyanın "Gemotest" laboratoriyasının eksperti Aleksandra Filyova bildirib. Onun sözlərinə görə, ikinci qan qrupuna malik olanlar daha az risk altındadır, üçüncü və dördüncü qan qruplarının sahibləri isə bu cür hallarla demək olar ki, rastlaşırlar. Ekspert qeyd edib ki, ağcaqanadlar yalnız qan qrupuna deyil, həm də nəfəs zamanı ifraz olunan karbon qazının miqdarına həssasdırlar. Bu baxımdan, fiziki cəhətdən aktiv insanlar, hamilə qadınlar və artıq çəkili şəxslər daha çox təhlükə altındadır.

Mütəxəssis bəzi xəstəliklər zamanı orqanizmdə yaranan qoxuların da ağcaqanadların diqqətini cəlb edə biləcəyini bildirib.

"Məsələn, qaraciyər və böyrək problemləri zamanı meydana çıxan ammiak, eləcə də şəkərli diabet xəstələrinə yaranan aseton qoxusu bu cür hallara səbəb ola bilər. Bundan əlavə, bədən temperaturu yüksək olan şəxslər ağcaqanadların əsas hədəfinə çevilir. Səncəklər, adətən, boyun, qulaqların arxası və qoltuq kimi daha isti nahiyyələrdə müşahidə olunur", - deyərək Filyova izah edib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Dünyada insan sayından çox toyuq yaşayır.
- * Hər insanın barmaq izi kimi dilinin də izi özünəməxsus olur.
- * Hər bir kağız 7 dəfədən çox iki hissəyə qatlanmır.
- * Türkiyədə Mehmet adında 1000229 adam var.
- * Səhərlər acqarına alma yemək insanın yuxusunu qaçıdır.
- * Bal xarab olmayan yeganə qida maddəsidir.
- * İnsanın əl dirnaqları ayaq dirnaqlarından 4 dəfə artıq sürətlə uzanır.
- * Dünyada avtomobillərin sayı insanların sayından 3 dəfə daha artıq sürətlə çoxalır.
- * Pi (?) sayının bir milyardıncı rəqəmi 9-dur.
- * Yer kürəsində eyni gündə 9000000 adamın ad günü olur.
- * Soyuducuya qoyulan 1 stəkan qaynar su 1 stəkan soyuq sudan tez donur.
- * Bir insan dayanmadan saymağa başlasa onun 1 trilyona çatmağı üçün 31688 il yaşamağı lazımdır.
- * İnsan bədənindəki bütün damarları uc-ucuna qoysalar 19200 km edər.
- * Amerikanın Ohayo ştatında rəsmi qurumlardan icazə almadan siçan öldürmək qadağandır.
- * Kosmosda cazibə qüvvəsi olmadığına görə kosmonavtlar ağlaya bilmir.
- * Kofe insanın sərxoşluğunu aradan qaldırır.
- * Kərəviz yeyərkən sərf olunan kalori onun içində olan kaloridən çoxdur.
- * Kliniki ölüm baş verdikdə insanı 5 dəqiqə ərzində həyata qaytarmaq mümkün olur.
- * Bir kilo limonun tərkibində olan şəkər bir kilo çiyələnin tərkibində olan şəkərdən daha çoxdur.

Sürücülərin avtomobili məhv edən vərdisləri - ekspertdən xəbərdarlıq

Sükan arxasında etdiyiniz yanlış hərəkətlər avtomobilinizin ömrünün əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına və bahalı təmirə gətirib çıxara bilər. Oxu.Az xəbər verir ki, rusiyalı avtomobil eksperti Sergey Qrebenşikov Lenta.ru ilə söhbətində sürücülərin avtomobilə ziyan vuran ən çox yol verdiyi səhvlərdən danışır. "Avtomobili qəfil işə salmaq və tormozlamaq əyləc qəliblərini və disklerini sıradan çıxarır, ötürmələr qutusunun həddən artıq yükləyir və yanacaq sərfiyyatını 15-30% artırır", - deyərək ekspert xəbərdarlıq edib.

Belə aqressiv sürmə üslubu nəinki transmissiyanı həddindən artıq yükləyir, həm də bütün əyləc sisteminin xidmət müddətini əhəmiyyətli dərəcədə azaldır. "Başqa bir vərdiş avtomobili qızmamış mühərriklə sürməkdir. Bu, xüsusilə qışda təhlükəlidir, çünki yağ qatı soyuq olur və detalları yaxşı yağlamır, bu zaman silindrlər və porşenlər daha tez sıradan çıxır və mühərrikin istismar müddəti azalır", - deyərək Qrebenşikov qeyd edib.

Mütəxəssisin fikrincə, yüksək ötürmə ilə aşağı sürətlə sürmək də həmçinin ciddi ziyana səbəb ola bilər. Mühərrikin bu cür yüklənməsi vibrasiyanın artmasına və işləmə muftasında gərginliyə səbəb olur ki, bu da asqı və transmissiyaya mənfi təsir göstərir. Avtomobil mütəxəssisi ötmə zamanı və ya yüksəkliyə qalxarkən ötürməni vaxtında azaltmağı tövsiyə edir.

"Daim kəsəkli və çuxurlu yollarda sürmək, hətta ən güclü avtomobillərdə belə amortizatorların və dayaqların xarab olmasına, kuzovda çatlara, həmçinin təkərlərin çök-məsinə və şinlərin sıradan çıxmasına səbəb olur", - deyərək Qrebenşikov vurğulayıb.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500